

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 11 JULI 1934

No. 967

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonneemen volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
HET ONTWERP VAN WET OP DE VERBINDEnde KRACHT VAN ONDERNEMERSOVEREENKOMSTEN door Mr. H. J. Prima	596
Scheepvaartproblemen door Mr. H. E. Scheffer	599
De positie van de Nederlandsche handelsbalans door J. W. F. Stigting	603
Deconversie-politiek der huidige regeering door S. W. Prins	605
AANTEKENINGEN:	
Seizoensbewegingen in het economisch leven van Nederland	606
De financiering van de Duitsche werkverschaffing	607
Koffie-statistiek over Juni 1934	608
De 10e publicatie van het Nederlandsch Economisch-Instituut	611
INGEZONDEN STUKKEN:	
Het nieuwe tarief van invoerrechten door Mr. Dr. L. F. H. Regout met Naschrift door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	609
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	608
STATISTIEKEN	610—614
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

10 JULI 1934.

Op de geldmarkt zijn de transacties in langlopend schatkistpapier de laatste tijden van meer beteekenis dan de zaken in 3-maands bankaccepten. Waar men gaat inzien, dat voorloopig wel geen verandering in de geldprijzen zal komen, tracht men nog van de hogere rente van het langer loopend papier te profiteren. De prijzen zijn dan ook sterk teruggelopen; zoo werd December papier op $\frac{11}{16}$ pCt. gedaan, Januari op $\frac{7}{8}$ pCt., 2½-jaars op $2\frac{1}{8}$ pCt. en 5-jaars op $2\frac{5}{8}$ pCt. De prijs voor 3-maandsbankaccepten is op $\frac{9}{16}$ pCt. gekomen, terwijl 3-maands schatkistpapier $\frac{3}{8}$ pCt. noteerde. Men krijgt echter den indruk, dat de geldprijzen wel wat te ver ingezakt zijn; de regeering zal bij de a.s. inschrijving op schatkistpapier wel van de lage geldkoersen trachten gebruik te maken. Call blijft $\frac{3}{8}$ pCt. In de noteering voor prolongatie kwam geen verandering.

* * *

Van de wisselmarkt valt deze week weinig meer te zeggen dan dat er een ongeanimeerde stemming hing. De koersschommelingen waren zeer beperkt. Ponden kwamen van 7.45 op $7.43\frac{1}{2}$, terwijl Dollars van $1.47\frac{5}{16}$ op $1.47\frac{1}{2}$ kwamen. De \$/f koers werd van 5.06 op 5.04 gebracht; de Fransche Francs tegen Ponden van 76.70 op 76.40. Marken verbeterden van 56.35 op 56.50. De voornaamste afgever van Marken blijft De Nederlandsche Bank, die de laatste weken, waarschijnlijk in samenwerking met de Reichsbank, den Markenkoers regelt. Fransche Francs konden een weinig verbeteren $9.71\frac{7}{8}$ —9.73, evenzoo Belga's 34.42—34.48. Zwitsersche Francs kwamen van 47.95 op 48.—. T.T. Batavia vaster $100\frac{7}{16}$. Canadeesche Dollars bleven stabiel 1.49.

De marges voor Ponden en Dollars op termijn veranderden niet. Alleen voor Marken op 1 en 3-maands levering viel een verbetering waar te nemen; op 1 maand deden ze 75 c., op 3 maanden ongeveer 2 Gulden disagio.

Op de goudmarkt was het wat levendiger; er was een groote buitenlandsche koper. De prijzen voor baren zijn dan ook iets aangetrokken: levering Amsterdam en Londen beiden ca. f 1649.50. Sovereigns noteerden 12.09, eagles $2.47\frac{3}{4}$ en gouden tientjes 10.12½.

HET ONTWERP VAN WET OP DE VERBINDENDE KRACHT VAN ONDERNEMERSOVEREENKOMSTEN.

Bovengenoemd wetsontwerp, dat bij Koninklijke Boodschap van 23 Juni 1934 bij de Tweede Kamer is ingediend, zal, wanneer het tot wet zal zijn verheven, een zeer grooten invloed op het bedrijfsleven kunnen uitoefenen, grooter wellicht dan eenige der tot nu toe tot stand gekomen crisiswetten. De vergaande strekking, welke dit ontwerp heeft, is echter geen gevolg van den concreten inhoud daarvan, doch, integendeel, een gevolg van het feit, dat het ontwerp hoegenaamd geen anderen inhoud heeft dan dat het aan den Minister van Economische Zaken de bevoegdheid geeft om, indien hij daartoe termen vindt, bepaalde regelingen, welke tusschen ondernemers zijn getroffen, verbindend of onverbindend te verklaren; de Minister zal bij de beoordeeling, wanneer hij zal moeten of kunnen ingrijpen, aan hoegenaamd geen enkele norm gebonden zijn, doch hij zal de bevoegdheid hebben elk geval afzonderlijk te beoordeelen en in elk geval een beslissing te nemen, die afwijkt van vorige beslissingen.

Het lijkt dan ook geen twijfel, of dit ontwerp zal aanleiding zijn tot een omvangrijke critiek, die enerzijds van principiëel economischen of juridischen aard zal zijn, anderzijds een zuiver praktisch karakter zal dragen; deze praktische bezwaren zullen, althans ten deele, afkomstig zijn van principiële voorstanders van een regeeringsbemoeiing op het door het wetsontwerp bestreken terrein.

* * *

In dit artikel zullen wij ons onthouden van een bespreking van de zuiver theoretische vragen, waartoe dit wetsontwerp aanleiding geeft en die niet alleen betreffen de vraag van het al dan niet gewenschte van overheidsinmenging in deze materie, doch ook de vraag van het al dan niet wenschelijke van het streven „om door samenwerking op economisch gebied „zekere doeleinden te verwezenlijken, die langs den „weg van individueel handelen niet of onvoldoende „bereikbaar zijn.” (M. v. T.). De econoom, zoowel als de jurist, die dagelijks met de practijk van het bedrijfsleven in aanraking komt, zal toch, ongeacht hoe hij theoretisch-wetenschappelijk tegenover die materie staat, moeten erkennen, dat het streven naar samenwerking in bepaalde groepen steeds toeneemt en dat een ingrijpen van den wetgever onder den drang der omstandigheden op een gegeven oogenblik onvermijdelijk zal zijn. Eenerzijds zal dit ingrijpen noodzakelijk worden geacht om onwilligen te dwingen, anderzijds om ter bestrijding van vermeende of bestaande bezwaren de werking der getroffenen overeenkomsten te beperken. Aan beide desiderata tracht het wetsontwerp tegemoet te komen, door eenerzijds de mogelijkheid te openen om bepaalde regelingen tusschen personen, die een bedrijf uitoefenen in eenigen tak van handel of nijverheid, verbindend te verklaren en anderzijds te bepalen, dat zoodanige regelingen, indien het algemeen belang zulks eischt, onverbindend worden verklaard.

Het komt mij voor, dat dit hinken op twee gedachten de oorzaak is, dat het wetsontwerp in dezen vorm zoowel door voor- als door tegenstanders van overheidsbemoeiing op het onderhavige terrein onaannemelijk moet worden geacht. Door deze tweeslachtigheid, welke het gevolg is van het op één lijn plaatsen, dus als gelijkwaardig beschouwen, van twee principiëel tegengestelde standpunten, blijft het wetsontwerp een te algemeen karakter dragen, hetgeen tengevolge heeft, dat positieve voorschriften ontbreken en dat de rechtszekerheid in het gedrang komt.

Hierin ligt het kardinale bezwaar tegen het wetsontwerp. Immers — hoe men principiëel denkt over een concrete regeling van het onderwerp, dat het wetsontwerp bedoelt te regelen, en hoe men ook moge denken over de vraag, hoe in de toekomst staat en maatschappij zich zullen ontwikkelen — over dit punt

zal overeenstemming zijn: De maatregelen, welke in dezen tijd noodig zijn, hetzij als tijdelijke ter verzachting van de gevolgen van de crisis, hetzij als blijvende ter overbrugging van de overgangperiode van de oude naar de toekomstige maatschappelijke constellatie, zullen ten doel moeten hebben de crisis of de overgang in geleidelijke banen te leiden. Hiervoor is in de eerste plaats noodig, dat iedere betrokkene zooveel mogelijk wete, wat hij al of niet kan of mag doen; dus een zoo groot mogelijke mate van rechtszekerheid. Wordt immers de bestaande onzekerheid in de nationale en internationale economische verhoudingen nog verergerd door onzekerheid omtrent de juridische consequenties van bepaalde handelingen, dan zal zulks tenslotte tot ontwrichting van het bedrijfsleven leiden. Zeer zeker is zulks het geval, wanneer de regelingen, welke ten doel hebben de instandhouding van een bepaald bedrijf te bevorderen, van zoodanige onzekerheid het slachtoffer worden.

De juistheid van deze stelling moge blijken uit het volgende.

Zoodra een regeling getroffen wordt om bestaande verhoudingen in een bedrijf te handhaven of om ontwrichte verhoudingen te saneeren, worden bij zoodanige regeling betrokken belangen van bedrijfsgroepen, die niet direct tot het desbetreffend bedrijf behooren, doch die daarbij indirect belang hebben; in de eerste plaats moge hierbij worden gedacht aan leveranciers van grondstoffen en materialen en aan afnemers, doch ook machinefabrikanten, transport-ondernemingen e.d. zullen de gevolgen van een getroffen regeling op eenigerlei wijze bemerken. Dikwijls zal bij het totstandkomen van de regeling samenwerking althans met de meest belanghebbende groepen worden gezocht; eenerzijds zal men van die samenwerking maatregelen verwachten, die een zekeren dwang tengevolge hebben tegen onwillige bedrijfsgenooten, anderzijds zal men, om verschillende, thans niet ter zake dienende redenen, niet ongeneigd zijn medewerking te verleenen. Doch ook zal dikwijls een regeling tot stand komen enkel tusschen de groep van bedrijfsgenooten, dus zonder rekening te houden met eenige groep van verdere belanghebbenden. Niettemin zullen deze belanghebbenden zich ook in het laatste geval aan de getroffen regeling moeten aanpassen en zij zullen zulks doen; bezwaren, welke de regeling aankleven, zullen in de practijk worden verzacht of weggewerkt; onder den drang van de medewerking van terzijde staande groepen van den aanvang af zullen bepaalde wijzigingen in de ontworpen regeling worden aangebracht; is de medewerking niet gevraagd, dan zal niettemin de aangrenzende belanghebbende groep, zoo althans de regeling niet tracht haar geheel uit te schakelen, invloed op de uitwerking hebben en ook minder gewenschte consequenties weten te verzachten; zelfs zullen verwante groepen dikwijls bemiddelend optreden en tegenstellingen tusschen de bedrijfsgenooten onderling weten te overbruggen.

Aldus komt een bedrijfsordening op volmaakt geleidelijke wijze tot stand en komen de bestaande krachten en belangen zooveel mogelijk tot hun recht; is een bedrijfsordening in een bepaalde richting economisch gewenscht, of is een functie van een bepaalde groep overbodig, dan worden aldus al te groote schokken, waartoe een plotseling ruim ingrijpen zal leiden, met alle daaraan verbonden consequenties, die tengevolge van de economische crisis des te ernstiger zijn, vermeden. Het wetsontwerp nu opent de mogelijkheid, dat deze geleidelijke werking verdwijnt en plaats maakt voor een ruw ingrijpen. Indien immers in een bedrijf een ordening of regeling tot stand komt, kan deze verbindend verklaard worden, waarbij blijkens art. 3 weliswaar rekening gehouden kan worden met gegronde bezwaren van buitenstaanders, doch tevens een dwang op die buitenstaanders gelegd kan worden. Het eenig criterium, dat de wet geeft,

is, naast de vanzelfsprekende vraag, of een bepaald voorschrift in den betreffenden bedrijfstak overwegende beteekenis heeft, de vraag, of het algemeen belang verbindendverklaring eischt.

* * *

Dit algemeen belang is een vaag en rekbaar begrip. Duidelijk komt dit uit in het geldende administratieve recht, waar de hanteering van dit begrip niet alleen tot tegenstrijdige beslissingen in verschillende tijden, onder invloed van een bepaald oogenblik heerschende opvattingen, heeft geleid, doch evenzeer tot tegenstrijdige beslissingen onder gelijkheid van opvattingen. Veel hangt hier af van het subjectieve inzicht van dengene, in wiens handen de beslissing is gelegd en van zijn adviseurs.

Moge het hier genoemde criterium een bevredigende oplossing geven voor dat administratieve recht, dus voor het bestuur, zulks is geenszins het geval met betrekking tot de onderwerpen, welke door het onderhavige wetsontwerp worden bestreken. Regeling, als in dit ontwerp bedoeld, grijpen diep in in de economische belangensfeer van dengene, die tot een bepaalde bedrijfstak behoort; zij leggen op elk individueel bedrijf bepaalde — dikwijls verstrekkende — verplichtingen, eischen van elk bedrijf dikwijls geenszins onbelangrijke opofferingen. Een ieder, die meer of minder direct aan het totstandkomen van regelingen als deze heeft medegewerkt of bij onderhandelingen daarover betrokken is geweest, weet hoeveel moeite het kost werkelijke of vermeende tegenstellingen te overbruggen, prestigekwesties op te lossen en de talloze andere moeilijkheden, die zich daarbij voordoen, op een bevredigende wijze te regelen. Een bedrijfsordering is, nog afgezien van het feit, dat er vrijwel altijd enkele onwilligen zijn, niet gemakkelijk tot stand te brengen; is zij echter eenmaal totstandgekomen, dan weten de betrokkenen, dat hun regeling bindend is en dat zij daaraan gebonden zijn. Deze zekerheid neemt het wetsontwerp echter weg. Niemand zal immers kunnen voorzien of, indien men over een bepaalde regeling overeenstemming bereikt, een verbindendverklaring zal volgen, dan wel of misschien de regeling ten deele onverbindend zal worden verklaard.

Deze laatste mogelijkheid geeft tot nog grootere onzekerheid aanleiding dan de eerste. Indien een regeling tot stand komt, waaraan enkele bedrijfsgenooten niet medewerken, weet men zulks en men houdt daarmede rekening; de vraag echter, of het algemeen belang onverbindendverklaring zal eischen, is nooit tevoren met eenigen schijn van zekerheid te beantwoorden. Een voor de hand liggende vraag in dit verband is reeds de volgende. In een bedrijf, dat een dagelijksch voedings- of gebruiksmiddel produceert, komt een regeling tot stand, omdat geen enkel bedrijf in die groep zonder verlies werkt. De strekking van de regeling is om te komen tot een rendabel maken van het bedrijf. In zijn consequentie leidt dit tot een vermoedelijk betrekkelijk geringe prijsverhoging van het product, zoodat de consument eenig nadeel ondervindt. Moet nu het belang van het bedrijf voorgaan en de regeling gehandhaafd blijven, of moet deze regeling, als zijnde in strijd met het algemeen belang, onverbindend worden verklaard?

Deze vraag kan met talloze andere, zoowel op het gebied van de verbindend- als van de onverbindendverklaring, worden vermeerderd. Niet alleen geeft het ontwerp voor de beantwoording geenerlei handleiding, doch het laat zelfs uitdrukkelijk de mogelijkheid open om in het eene geval anders te beslissen dan in het andere.

Het is dan ook een eerste eisch, dat het ontwerp, wordt het tot wet verheven, wordt aangevuld met bepaalde voorwaarden, welke moeten zijn vervuld, wil een verbindend- of een onverbindendverklaring kunnen worden uitgesproken.

In direct verband hiermede staat het feit, dat de beslissing wordt gelegd in handen van den Minister als eenige en hoogste instantie. Weliswaar wordt een Algemeene Maatregel van Bestuur geëischt, doch voor elk afzonderlijk geval; men doet dit uitdrukkelijk om voor elk geval afwijkende voorwaarden te kunnen stellen. Ook de Algemeene Maatregel wordt echter in laatste instantie door den Minister aan de Kroon voorgedragen; de invloed van den persoon is hier dus overheerschend, met het directe risico van inzicht, wanneer de persoon van den functionaris een andere is geworden. De ervaring, met de Landbouwcrisiswet opgedaan, heeft niet bewezen, dat een algemeene machtiging aan de Regeering als de meest gewenschte en aannemelijke oplossing kan worden beschouwd.

* * *

Een derde hoofdbezwaar richt zich tegen de sanctie, welke het wetsontwerp op naleving van de genomen besluiten stelt; deze sanctie is zuiver civiel-rechtelijk en is geen andere dan dat handelingen in strijd met op de wet gebaseerde besluiten onrechtmatige daden zullen zijn. Hierbij wordt onderscheiden in handelingen in strijd met een verbindend verklaard besluit of beding en handelingen, welke de strekking hebben iemand rechtens of economisch te beperken in zijn vrijheid om datgene te verrichten, wat naar zijn aard onder een onverbindend beding of besluit zou vallen. Daarnaast wordt echter het begrip onrechtmatige daad zonder eenige wijziging gehandhaafd, waaruit voortvloeit, dat alleen dan terzake van onrechtmatige daad kan worden geageerd, indien werkelijk schade geleden is, die een gevolg moet zijn van de onrechtmatige daad. De enkele vaststelling, dat eenige handeling onrechtmatig is, is naar ons geldend recht, althans bij de heerschende jurisprudentie, onbekend. Dientengevolge is de opvatting der Memorie van Toelichting, dat ook organisaties van belanghebbenden zouden kunnen ageeren, in haar algemeenheid niet aanvaardbaar.

Ingeval dus overtreden wordt een verbindend verklaard beding, dan kan dus iedere bedrijfsgenoot optreden. Hij zal echter, wil hij met zijn actie kunnen slagen, moeten aantonen, dat hij schade heeft geleden tengevolge van de bepaaldelijk geïncrimineerde handeling van den overtreder; het verband tusschen de schade en de handeling moet dus vaststaan bijv. door te bewijzen, dat hem — eischer — door de handelwijze van den overtreder een order is ontgaan of iets dergelijks. Eerst wanneer vaststaat, dat schade geleden is en dat de schade een gevolg is van de overtreding van het Ministerieel gebod, kan, met toepassing van het laatste lid van art. 9, de schade „naar billijkheid vastgesteld” worden.

In het tweede geval, overtreding bij onverbindendverklaring, geldt een en ander wellicht in mindere mate, daar de vraag, of een handeling de strekking heeft iemand in zijn vrijheid te beperken, in vele gevallen gemakkelijk zal kunnen worden beoordeeld. Echter lijkt hier de sanctie ook te beperkt, daar op talloze andere wijzen ontduiking van een onverbindendverklaring van getroffen overeenkomsten denkbaar is; dit hangt geheel van den aard der onverbindend verklaarde voorschriften af.

Inderdaad is het — dit blijkt reeds mede uit het vorenstaande — zeer moeilijk algemeene regelen vast te leggen voor een materie, die nog in wording is. Toch is uit hetgeen tot nu toe is totstand gekomen wel eenigszins na te gaan, in welke richting de zogenaamde ondernemersovereenkomsten zich waarschijnlijk zullen ontwikkelen; in de meeste gevallen zal daartoe behorende productiebeperking, prijzenafspraken en boycot van weigerachtige bedrijfsgenooten, welke boycot in vele gevallen verzacht zal worden door de bedrijfsvoering onder bezwarende voorwaar-

den mogelijk te laten. In het bijzonder zal dit laatste geschieden, wanneer voor de ordening de medewerking wordt ingeroepen van verwante bedrijfsgroepen, in het bijzonder leveranciers en afnemers, die tegen een algeheel boycot wel bezwaren zullen hebben. Op dit terrein kunnen dus reeds meer positieve voorschriften tot stand worden gebracht; het stellen van verdere voorwaarden kan dan voor elk bijzonder geval geschieden.

Gelijk reeds gezegd mag dit stellen van verdere voorwaarden geenszins aan den Minister worden overgelaten. De waarborg voor een juiste hanteering ziet de Memorie van Toelichting tot het Wetsontwerp in de Ministerieele verantwoordelijkheid. Afgezien van het feit, dat het geenszins uitgesloten moet worden geacht, dat deze rem in de toekomst een groot deel van haar kracht zal verliezen, heeft dit systeem het groote bezwaar, dat deze controle zuiver repressief is, terwijl ook het risico bestaat, dat de belangen van de bedrijfsgeenooten en verdere belanghebbende groepen daarbij worden vertroebeld door politieke invloeden. In het algemeen zal het Nederlandsche bedrijfsleven op dit laatste in het geheel niet gesteld zijn.

* * *

Zonder daarbij aanspraak te maken op volledigheid, mogen thans — slechts zeer summier — enkele punten worden aangegeven, waarop de wet gewijzigd moet worden, wil zij aan de hierbij geoefende critiek althans eenigszins tegemoet komen. Wellicht zal van andere zijde te oefenen critiek deze desiderata met meerdere aanvullen.

De wet stelle zich dan in de eerste plaats op het standpunt, dat eerst verbindendverklaring kan plaatsvinden, indien er reeds een ordening is totstand gekomen, die een gequalificeerde meerderheid van het betrokken bedrijf omvat. Deze meerderheid diene tweeledig te zijn, zoowel wat het aantal der aangesloten bedrijfsgeenooten, als het percentage der totale capaciteit van de betrokken bedrijven betreft. Voorts moet het verzoek tot verbindendverklaring van de bij de ordening aangeslotenen uitgaan; de niet-aangeslotenen moeten ruimschoots in de gelegenheid worden gesteld hun bezwaren kenbaar te maken en hun moet de gelegenheid worden gegeven hun bezwaren op uitvoerige wijze toe te lichten.

Verbindendverklaring vinde ook in zoodanig geval slechts plaats, indien de bezwaren, die tegen de ordening en de aansluiting daarbij worden aangevoerd, tegenover de door de ordening beschermde belangen niet van zwaarwichtigen aard moeten worden geacht.

Afwijkende voorwaarden van de verbindendverklaring zullen voor de bedrijfsgeenooten slechts mogen worden gegeven, indien het belang van één of meer der bedrijfsgeenooten door de ordening op onredelijke wijze zou worden benadeeld en indien door de afwijkende voorwaarden de essentialia der ordening niet worden aangetast. Als essentialia zijn in de eerste plaats te beschouwen de voorschriften, die tot strekking hebben om te komen tot verbetering van werkmethode, tot productiebeperking of tot prijszetting, mits door deze voorschriften niet voor de meerderheid der bedrijven de mogelijkheid wordt geschapen om een winst te maken, die onder de bestaande economische omstandigheden als hooger dan normaal is te beschouwen.

Indien bij de ordening ook betrokken zijn medebelanghebbende groepen, gelden voor haar dezelfde voorschriften, behalve dat daarbij moet worden voorgeschreven, dat afwijkende voorwaarden zullen kunnen worden vastgesteld, indien wordt aannemelijk gemaakt, dat een groot deel van de betrokken bedrijfsgroep door de ordening wordt benadeeld en bemoeilijkt in groote belangen, haar bedrijf betreffende, die niet direct en uitsluitend vallen binnen het kader der ordening.

De gelegenheid om belangen voor te dragen en desiderata kenbaar te maken kome toe aan organisaties en individuele bedrijven van de groep, waarvoor de ordening is bestemd, of die daaraan reeds heeft medegewerkt; heeft een groep niet medegewerkt, doch zijn haar belangen bij de ordening betrokken, dan kan zulks geschieden door organisaties, alsmede door groepen van individuele bedrijven, die aantoonen tenminste een zeker gedeelte van het betrokken bedrijf uit te oefenen.

De onverbindendverklaring zal moeten worden gebonden aan het criterium, dat het belang van den consument tegenover de te beschermen bedrijfsbelangen op onredelijke wijze wordt benadeeld. Op dezelfde basis zal ook een wijziging in een bestaande ordening, mits bij bindendverklaring, kunnen worden aangebracht.

De taak van den Minister van Economische Zaken worde er toe beperkt het algemeen belang te vertegenwoordigen ingeval van onverbindendverklaring of het aanbrengen van wijziging bij bindendverklaring, als in de vorige alinea bedoeld. Alle besluiten of verbindend- of onverbindendverklaring moeten echter genomen worden door een onafhankelijk orgaan. Het best zou men het nemen van deze beslissing kunnen opdragen aan één der Gerechtshoven, waarbij een grootere onafhankelijkheid en objectiviteit gewaarborgd wordt dan wanneer een speciaal orgaan wordt ingesteld, althans ten deele bestaande uit leden, die niet gewend zijn over belangen van derden beslissingen te geven.

Alle besluiten van het orgaan, dat over verbindend- of onverbindendverklaring te oordeelen heeft, moeten tenslotte met redenen zijn omkleed, terwijl bindendverklaring slechts voor een bepaalden tijd, b.v. ten hoogste 3 jaren, wordt uitgesproken. Veranderen gedurende dien termijn de omstandigheden, dan kan op verzoek van belanghebbenden, na een procedure, die in hoofdzaak overeenstemt met het hiervoor weergegevene, de bindendverklaring tusschentijds worden ingetrokken.

Wellicht zal de niet juridisch geschoolde lezer de opmerking maken, dat de hier voorgestelde criteria weinig minder vaag zijn dan de in het wetsontwerp opgenomene. Deze opvatting is echter onjuist. In de eerste plaats wordt aldus niet meer een blanco volmacht aan de Regeering gegeven, met als gevolg de bevoegdheid om naar willekeur te handelen, doch bovendien worden aldus in de wet ingevoerd begrippen, die de rechter gewend is te hanteeren. Afweging van belangen is den rechter in vele gevallen opgedragen en geschiedt door hem op volmaakt objectieve, bevredigende wijze. Ter wille van de eenheid en met het oog op het feit, dat de te behandelen belangen niet gelocaliseerd zijn, zou het, zooals boven reeds is aangegeven, gewenscht zijn de beslissing op te dragen aan één der Gerechtshoven en wel bij voorkeur aan dat te Amsterdam of 's-Gravenhage, die uit hoofde van hun ligging en den aard hunner zaken geacht moeten worden het meest op de hoogte te zijn van hetgeen in het algemeene bedrijfsleven omgaat. Terwille van een spoedige behandeling moet cassatie worden uitgesloten, tenzij „in het belang der wet”; in deze aangelegenheden, die van zuiver feitlijken aard zijn, is zulks zeer goed mogelijk, terwijl ook door het opdragen der beslissingen aan slechts één college de gewenschte eenheid in de uitspraken wordt verkregen.

Slechts met inachtneming van de hier weergegeven principiële desiderata, die nader uitgewerkt zullen moeten worden, zal een bevredigende oplossing voor de door het ontwerp geëntameerde vragen kunnen worden gevonden.

Mr. H. J. FRIMA.

SCHEEPVAARTPROBLEMEN.

Inleiding.

De worsteling van de internationale scheepvaart met de voor dit bedrijf wel uiterst ongunstige tijdsomstandigheden houdt onverminderd aan. De scheepvaart ontleent haar bestaansreden aan de behoefte aan vervoermiddelen voor menschen en goederen over zee, doch in een tijd, waarin de invoer van vreemde goederen in de meeste landen nog slechts als een noodzakelijk kwaad, dat zooveel mogelijk beperkt dient te worden, gezien wordt, dreigt dat deel der wereldtonnage, dat niet bij de nationale, koloniale of imperiale vaart betrokken is, bij gebrek aan vraag naar scheepsruimte zijn reden van bestaan te verliezen. In alle zeevarende landen stapelen de moeilijkheden zich dan ook op en staat men voor de vraag, op welke wijze en door welke middelen de nationale scheepvaartondernemingen, die door jarenlange verliezen en geleidelijke optering van reserves de financiële uitputting nabij zijn, in stand gehouden kunnen worden. Zoo ontvalt meer en meer een economisch gezonde basis aan het bedrijf, dat niettemin wordt voortgezet, omdat de schepen er nu eenmaal zijn en allerlei redenen het wenschelijk maken de vaart vol te houden, ook al is er van rentabiliteit geen sprake meer.

Aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden is voor de scheepvaart uiterst moeilijk; inkrimping van het te groote vervoerapparaat is slechts geleidelijk te bereiken, bruikbare schepen verdwijnen niet van de markt, in wiens handen zij ook mogen overgaan; bovendien is in de rij der zeevarende landen geen enkele vlag bereid van de eenmaal veroverde plaats terug te treden; dreigt een belangrijk deel der nationale koopvaardij ten onder te gaan, dan zijn hiermede steeds zoodanige nationale belangen gemoeid, dat door den Staat tot steunverleening wordt overgegaan.

De wanverhouding tusschen vraag en aanbod van scheepsruimte blijft dus in stand, zoolang de wereldhandel niet toeneemt. Met een blijvend achteruitgang van dezen handel mag echter voor afzienbaren tijd wel gerekend worden; de afsluitingspolitiek in de meeste landen is te ver gevorderd en de industriële ontwikkeling ter voorziening in de binnenlandse markt heeft reeds overal te zwaar wegende belangen gevestigd, dan dat op dezen weg een spoedige teruggang te verwachten is. Toch is het nog te vroeg om de plaats van de scheepvaart ten opzichte van de zich vormende structuurveranderingen onzer samenleving te bepalen; toenemende industrialisatie van buiten Europeesche landen kan op den duur tal van nieuwe vervoerbehoefden scheppen, al zal een verschuiving in den aard der te vervoeren goederen en de te volgen handelswegen de scheepvaart ongetwijfeld tot heroriëntering van haar organisatie dwingen. Het is trouwens niet aan te nemen, dat het streven naar verhooging van welvaart de volkeren der aarde er niet vroeg of laat toe zal bewegen hun economisch isolement, waar dit met toenemende verarming gepaard gaat, te laten varen en hen een vorm zal doen vinden, waarin het huidige technisch kunnen op het gebied van productie en verkeerswezen, ten algemeenen nutte van de geheele wereld kan worden aangewend. De crisis, welke de wereld thans teistert, moge al geen voorbijgaand verschijnsel zijn, dat door een zich natuurlijk voltrekkend herstel gevolgd wordt, er is nog geen reden om te veronderstellen, dat in de toekomst voor het wereldverkeer geen expansiemogelijkheden meer zouden zijn weggelegd.

Drang uit Engelsche scheepvaartkringen naar steun. Bezwaren van de regeering tegen subsidies.

Verruiming van den internationalen handel is dan ook het wachtwoord, dat in alle beschouwingen over den toestand van de scheepvaart, als het eenige afdoende middel tot verbetering, weerklinkt. Doch, waar vrijhandel tot een begrip uit een verleden tijd gewor-

den is, wordt deze verruiming bepleit in den vorm van regionale handelsovereenkomsten tusschen landen, die elkander onderling meestbegünstiging toestaan, zich verbinden tot stabilisatie van prijzen en valuta en waarvan de crediteurlanden zich verplichten betaling te aanvaarden in goederen en diensten. Aldus het eerste gedeelte van de gezamenlijke verklaring begin Maart jl. namens de geheele Britsche scheepvaart afgelegd door de Chamber of Shipping en de Liverpoolsche reedersvereniging, de organisatie der machtige lijnrederijen. Als tweede voorstel wordt in deze verklaring aan de Britsche Regeering voorgelegd, dat imperiale preferenties alleen zullen worden verleend aan goederen ingevoerd in schepen van landen, die op bovengenoemde wijze „fairplay” geven aan Britsche schepen en goederen en dat, in afwachting van een herleving van den handel subsidies, indien noodig, zullen worden beantwoord met subsidies. Aanbevolen wordt derhalve, dat de Britsche Regeering een subsidievoorstel in gunstige overweging zal nemen, wanneer een groep der koopvaardij aan kan toonen, dat een tijdelijke subsidie noodzakelijk is en haar behoud zal verzekeren.

In herinnering zij gebracht¹⁾, dat de Chamber of Shipping zich ongeveer in gelijken zin reeds had uitgesproken in December van het vorig jaar naar aanleiding van een rapport, uitgebracht door een commissie van trampreeders, waarin om een tijdelijke subsidie werd verzocht van 10 sh. per bruto ton per jaar voor ieder trampschip, gebruikt in de internationale vaart en van 5 sh. voor een opgelegd trampschip.

De Britsche Regeering had voorloopig volstaan met te verzekeren, dat de belangen der scheepvaart haar ernstig ter harte gingen, doch dat zij van de Britsche reeders meerdere gegevens en zoo mogelijk eenstemmige voorstellen verwachtte. De gezamenlijke verklaring van de bovengenoemde twee organisaties, welke tezamen de geheele Britsche scheepvaart vertegenwoordigen, diende in zekeren zin als antwoord op de gestelde vraag. Een antwoord echter, dat èn door zijn vage formuleering èn door de nieuw toegevoegde restrictie (deze ontbrak immers aan de resolutie van December), dat eventueele subsidies aan een bepaalde groep verleend niet ten nadeele zouden mogen strekken van andere groepen, liet vermoeden, dat de verzoening tusschen de vele en dikwijls tegenstrijdige hierbij betrokken belangen nog maar weinig gevorderd was. Dat door de reeders zelf zoo weinig concrete richtsnoeren werden gegeven, vormde voor de Britsche Regeering een gereede aanleiding in een afwachtende houding te blijven volharden en ondanks allen uitgeoefenden aandrang om bepaalde steunmaatregelen te nemen (bijna geen week ging voorbij, waarin niet in het Parlement eenige vragen omtrent de voornemens der Regeering op dit stuk gesteld worden) een beslissing uit te stellen. Het is dan ook wel een zeer moeilijke taak, waarvoor de Regeering zich gesteld ziet. De vorming van een groep van naties, die over en weer elkander vrijheid van handel en scheepvaart garandeeren, zou direct in strijd komen met de ook door Engeland op tariefgebied gevoerde protectionistische politiek en moeilijk te rijmen zijn met het geheele systeem van imperiale preferenties, al zou door partiële afbraak van dit protectionisme de belofte worden ingelost, dat deze maatregelen slecht bedoeld waren als onderhandelingsobject teneinde vermindering van handelsbelemmeringen in andere landen te verkrijgen.

Beperking van imperiale preferenties tot goederen vervoerd onder nationale vlag of volkomen reserveering van de imperiale vaart, zou slechts weinig baten, aangezien momenteel nog geen 10 pCt. van deze vaart door vreemde schepen wordt uitgeoefend. Ook vlagdiscriminatie ten nadeele van schepen, gebruikt in indirecte vaart (d.w.z. vaart, welke haar begin- of eind-

¹⁾ Zie E.-S. B. 3 Januari 1934 blz. 8.

punt niet vindt in het land van de vlag van het schip) zou slechts 12 pCt. van de vreemde op Engelsche havens varende schepen treffen, doch daarentegen de Britsche scheepvaart, welke slechts voor minder dan de helft betrokken is in het vervoer van goederen van en naar Engelsche havens, waarvan weer slechts een derde de vaart uitoefent tusschen het Vereenigd Koninkrijk en andere deelen van het Britsche Rijk, ernstig bloot stellen aan represaillemaatregelen van het buitenland. Ook wanneer de voorgestelde discriminatoire maatregelen niet zoozeer dienen als directe steun voor de internationale scheepvaart dan wel als retorsie maatregelen tegen de „unfaire” concurrentie van het buitenland, zouden zij dus weinig resultaat opleveren.

Tegen het subsidievoorstel zijn eveneens al spoedig tal van bedenkingen gerezen. De Regeering heeft de vraag gesteld, welken waarborg de reeders zouden kunnen geven, dat deze subsidies niet in plaats van aan de hulpbehoevende reederijen tenslotte ten goede zouden komen aan de kooplieden en verschepers. Op deze vraag is het antwoord uitgebleven. Voorts zullen bij subsidieverleening aan trampschepen de Engelsche lijnen, die dan den verscherpten concurrentiestrijd van de tramps zullen hebben te verduren, in een ongunstiger positie geraken. Subsidies laten zich bovendien bezwaarlijk vereenigen met de gedachte van een blokvorming van landen, die elkanders scheepvaart op gelijken voet zullen behandelen. Subsidies door Engeland verleend zouden zeker aan de bereidheid om tot dit blok toe te treden in den weg staan, tenzij men — hetgeen niet doenlijk is — alleen die schepen zou willen subsidiëren, die varen in concurrentie met landen, die de Engelsche schepen „unfair” behandelen. Tenslotte zou subsidiëring van de Engelsche scheepvaart het sein zijn voor andere landen om tot nieuwe beschermende maatregelen over te gaan, waardoor als het ware een wedloop in staatssubsidies zou ontstaan, die slechts in een financiële ruïne van de wereldscheepvaart zou kunnen eindigen.

Bezwaren van de reeders tegen het sloop- en bouwprogramma van de Regeering.

Het valt te begrijpen, dat de Britsche Regeering, haar verantwoordelijkheid beseffend voor de verstrekkende gevolgen, die haar daden voor de geheele wereldscheepvaart zullen hebben, aarzelde. Uit een einde Maart door den President van de Board of Trade, Runciman, in het Lagerhuis afgelegde verklaring bleek, dat deze de oplossing in een geheel andere richting zocht. Runciman wierp de vraag op, of de reeders niet beter deden hun oude, minder bruikbare schepen op te ruimen en in plaats daarvan voor een gedeelte der aldus gesloopte tonnage nieuwe schepen te bestellen, welke, gebouwd volgens de nieuwste vindingen der techniek, wat betreft scheepsvorm en machineinstallatie, hun eigenaars in staat zouden stellen met winst te varen op reizen, waar oude schepen verlies opleveren. Een dergelijk „sloop- en opbouwprogramma” zou enerzijds de scheepswerven en de ijzer- en staalindustrie de zoo gewenschte orders verschaffen en de werkloosheid verminderen, anderzijds de reeders beter toerusten voor den concurrentiestrijd; wanneer de Regeering voor dit doel gelden beschikbaar stelde, zouden dus niet slechts alle groepen der scheepvaart, doch ook een belangrijk deel der industrie gesteund worden.

In een rede, een maand later te Cardiff gehouden, heeft de heer Runciman zich in dezelfde richting uitgelaten en op de voordeelen gewezen, welke de reeder zou ondervinden door zijn oude schepen te vervangen door — zij het in geringer aantal — nieuwe van het modernste type. Uit de reederswereld stegen evenwel al spoedig stemmen — en zeer gezaghebbende — op tegen een eventueel voornemen van de Regeering den nieuwbouw aan te moedigen, omdat de kwaal — het overcompleet aan scheepsruimte — hierdoor slechts verergerd zou worden. In herinnering werd gebracht

het rapport in 1930 uitgebracht door een commissie van de Board of Trade, welke tot de conclusie kwam dat kunstmatige toevoegingen aan het bestaande tonnage-surplus de crisis zou verlengen en dat de Engelsche handelsmarine, wat moderniteit en kwaliteit betreft, de vergelijking met ieder ander land glansrijk kan doorstaan. Uit tal van resoluties van plaatselijke reedersorganisaties, welke kort hierop werden gepubliceerd, bleek welk een bijna algemeen verzet tegen steun in den vorm van bevordering van den scheepsbouw rees.

Herhaaldelijk werd de vrees uitgesproken, dat het op de markt brengen van onnoodige ultra moderne schepen de moeilijkheden voor het overvloedig aantal aanwezige schepen van behoorlijke kwaliteit om loonend emplooi te vinden aanmerkelijk zou vergrooten. Ontkend werd ook, dat een nieuw schip steeds loonender te exploiteeren zou zijn dan een oud; de stopzetting van den bouw van vele nieuwe schepen en het herhaaldelijk opleggen van nieuwe schepen, terwijl oude in de vaart blijven, zouden op het tegendeel wijzen.

Samenwerking tusschen de reeders uit Scandinavië en Nederland.

De heftige discussie over vorm en inhoud van de meest wenschelijke nationale steunregeling heeft in Engeland de belangstelling voor de internationale zijde van het vraagstuk eenigszins op den achtergrond doen geraken. Des te meer is echter deze belangstelling gegroeid in de continentale landen, waar de nood van de nationale scheepvaart stijgt en de ernstigste gevolgen gevreesd worden, indien ook Engeland tot een nationalistische scheepvaartpolitiek zou overgaan. Tusschen de Regeeringen der Scandinavische landen en van Nederland werd eenige maanden geleden een zekere aaneensluiting bereikt op een te Oslo gehouden Conferentie. Van oordeel, dat de benarde toestand, waarin de scheepvaart zich bevindt, in hoofdzaak te wijten is aan de ineenschrompeling van den wereldhandel, de overproductie van tonnage in de afgelopen jaren en de oneconomische concurrentie van gesubsidiëerde schepen, hebben deze Regeeringen zich hierop ieder afzonderlijk tot de Britsche Regeering gewend met een bereidverklaring tot samenwerking en tot het zenden van afgevaardigden naar een internationale conferentie, indien deze door de Britsche Regeering zou worden samengeroepen met het doel overleg te plegen omtrent de afschaffing of beperking van subsidies, het herstel van evenwicht in het scheepvaartbedrijf door aanpassing van het aanbod van tonnage aan de huidige wereldbehoefte en eventuele andere maatregelen, welke tot een herstel van de vroegere voorwaarden van gezonde economische mededinging in dit belangrijke internationale bedrijf zouden kunnen leiden.

Korten tijd daarna kwamen de reeders op uitnodiging van de Baltic and International Maritime Conference te Hamburg bijeen ter bespreking van het rationalisatievraagstuk van de internationale scheepvaart. In de te dezer vergadering aangenomen resolutie wordt na eenige inleidende beschouwingen verklaard, dat actie voor de invoering van een rationalisatie (opleg- en/of sloop-) plan slechts met succes kan worden gevoerd, indien de Regeeringen medewerking verleenen. Derhalve worden de Regeeringen der vertegenwoordigde landen uitgenoodigd tot hetzelfde als waarin de Scandinavische en Nederlandsche reeders waren vóórgegaan, nl. een beroep te doen op de Britsche Regeering om een internationale Conferentie te beleggen met het doel de verschillende reeds opgestelde rationalisatieplannen te onderzoeken en tenslotte een definitief plan, aanvaardbaar zoowel voor de Regeeringen als voor de scheepvaart, aan te nemen.

De erkenning, dat in deze van Engeland de leiding behoort uit te gaan, is dus algemeen. De Scandinavische landen en Nederland, ofschoon tezamen een

tonnage van 9.700.000 B.R.T. of 14,3 pCt. der wereldvloot vertegenwoordigende, vormen een te geringe en te weinig invloedrijke macht om los van Engeland iets te kunnen ondernemen. Met het wachten op een initiatief is ondertusschen kostbare tijd verloren gegaan; reeds zijn onherstelbare verliezen door de scheepvaart geleden, in de eerste plaats natuurlijk in de landen, die den gouden standaard handhaafden, doch op den duur evenzeer in de landen met gedeprecieerde valuta.

Naast de „klassieke” landen op gebied van scheepvaartprotectie (Frankrijk, Italië, Ver. Staten, Japan) zagen ook de goudlanden (Nederland) of quasi-goudlanden (Duitschland) zich gedwongen hun reederijen, die aan de valuta-concurrentie dreigden ten onder te gaan, te hulp te komen. Meer dan lapmiddelen kunnen deze maatregelen echter niet zijn, het bedoelde effect wordt bovendien telkens weer bedorven door verderstrekkende steunverleeningen in andere landen. Van internationaal standpunt bezien, kan er dan ook geen twijfel over bestaan of het niet beter ware den hopeloozen strijd in valuta- en subsidieconcurrentie, die misschien tijdelijk eenig voordeel kan bieden, doch langzaam maar zeker het weerstandsvermogen van ieder bedrijf ondermijnt, te vermijden door een georganiseerde internationale samenwerking.

Een theoretisch inzicht heeft evenwel weinig waarde, indien het niet in de praktijk gedeeld wordt en daarop zijn de vooruitzichten nog onzeker. Van een groote geneigdheid tot samenwerking hebben de Scandinavische landen en Nederland blijk gegeven. Ook Duitschland gaat in deze richting mede, zoo heeft onlangs Staatsraad Lindemann, Voorzitter van den Raad van Beheer van de Noord-Duitsche Lloyd, een internationale conferentie bepleit, welke de aanpassing van vraag en aanbod in tonnage zou moeten regelen, de vermindering van subsidies, afspraken ter onderlinge verdeling van vaargebieden, herziening van vracht- en passagetarieven en sluiting van verreikende poolovereenkomsten. In denzelfden geest sprak zich Staatsraad Helfferich, Voorzitter van den Raad van Beheer van de Hamburg-Amerika Lijn, onlangs bij het openen der algemeene vergadering uit. Tegenover het beginsel van „survival of the fittest” stelde hij het „leven en laten leven” niet op grondslag van een, geen ruimte voor particulier initiatief latende, „Planwirtschaft”, doch gegrondvest op een beheerscht, planmatig handelen, dat op scheepvaartgebied slechts door internationale samenwerking te verwezenlijken is. In overeenstemming met deze opvattingen heeft de Duitse Regeering dan ook kort geleden een soortgelijke bereidverklaring als de Scandinavische en Nederlandsche Regeeringen tegenover de Britsche afgelegd.

Onzekere houding van Frankrijk, Italië en de Ver. Staten.

Frankrijk en Italië blijven een gereserveerde houding aannemen. Wel is vooral van Fransche zijde bij verschillende gelegenheden van sympathie voor internationaal overleg gebleken, doch deze gaat nooit zover, dat men afstand zou willen doen van de bescherming, die de nationale scheepvaart geniet of alsnog hoopt te verkrijgen. In Frankrijk zijn de gemoederen thans in beslag genomen door de parlementaire behandeling van het wetsontwerp Tasso, hetwelk beoogt in een ingewikkeld stelsel van gage-toeslagen en tonnagegelden, waarbij rekening wordt gehouden met de grootte en de snelheid van het schip, de z.g. „vrije” scheepvaart (d.w.z. de tot dusver niet gesubsidieerde reederijen, welke pl.m. 80 pCt. der Fransche handelsvloot vormen) een steun van pl.m. 150 miljoen frs. te verleen.

Een onzekere factor is ook de houding van de Amerikanen. Vervanging van de tot ver in de miljoenen loopende mailvergoedingen, welke blijkens de in den afgelopen winter door den Senaat gehouden enquête

tot zoo ernstige misbruiken hebben aanleiding gegeven, door rechtstreeksche subsidies is in voorbereiding. Veel stof is opgewaaid over voornemens om te bepalen, dat het vervoer van producten, waarvan de uitvoer van staatswege wordt gefinancierd, met Amerikaansche schepen dient te geschieden en over een wetsontwerp voorschrijvende, dat 50 pCt. van het vervoer van goederen, die ingevolge handelsverdragen gesloten met vreemde landen worden in- of uitgevoerd, onder Amerikaansche vlag moet plaats vinden. Voor zoover bekend, hebben Congres en President hun goedkeuring nog niet aan deze voorgestelde maatregelen gehecht.

Grooten strijd is in scheepvaartkringen ook gevoerd over de invoering van een code voor de scheepvaart op grond van de National Industrial Recovery Act. Behalve regeling van arbeidsaangelegenheden, zat hierbij van Amerikaansche zijde ook de bedoeling voor de internationale concurrentie aan banden te leggen door aan de Code-autoriteiten de bevoegdheid te geven voor te schrijven het aantal en de tonnenmaat van de vreemde schepen, welke in Amerikaansche havens mogen worden toegelaten en de vrachtprijzen, welke zij moeten boeken voor het vervoer van passagiers en goederen. Vanzelfsprekend rees tegen deze krampachtige poging van een land, om niet slechts het nationale, doch ook het internationale scheepvaartbedrijf te ordenen, ernstig verzet. In het bijzonder de trampvaart op Amerikaansche havens voelde zich bedreigd, terwijl het de lijnen meer te doen was om grotere zeggingschap en meerdere soepelheid te verkrijgen. Na eidelooze beraadslagingen en na opstelling van talloze nieuwe ontwerpen is het resultaat tenslotte geweest, dat kort geleden President Roosevelt geweigerd heeft de eindelijk aan hem voorgelegde code te onderteekenen.

Welke houding de Amerikaansche scheepvaart tegenover de gedachte van internationale samenwerking aanneemt, valt — gezien de onberekenbaarheid van de huidige Amerikaansche politiek — niet te zeggen. Mits aan de Amerikaansche tonnage een „fair” aandeel wordt gegeven in de verschillende vaarten en geen eischen tot opheffing van subsidies of dergelijke worden gesteld, zou wellicht meer medewerking te verkrijgen zijn dan het zich thans nog laat aanzien. Een initiatief van Amerikaansche zijde is echter — het is onlangs uitdrukkelijk verklaard — niet te verwachten.

Steun aan de Engelsche scheepvaart.

Hoe men de zaak ook beziet, de sleutel voor een oplossing van het probleem is slechts in Engeland te vinden. Daarom is de verklaring, die de Britsche Regeering vorige week heeft afgelegd, zoo belangrijk. Blijkens de rede van Runciman, uitgesproken op 3 Juli jl. in het Lagerhuis, heeft de Regeering haar standpunt als volgt bepaald:

1. Daar de Britsche scheepvaart „unfaire” concurrentie ondervindt, ontstaan en gehandhaafd door subsidies van vreemde Regeeringen, heeft zij aanspraak op Regeeringshulp, indien zij niet in staat is zichzelf met succes te verdedigen.

2. De passagiers- en de vrachtlijnreederijen zijn tot zekere hoogte door conference-arrangementen in staat zichzelf te beschermen, ofschoon het noodig kan zijn, dat van Regeeringswege speciale maatregelen in bepaalde vaarten worden genomen. (Blijkbaar wordt hier bedoeld op de scherpe concurrentie, welke van gesubsidieerde buitenlandsche lijnen ondervonden wordt in de vaart op deelen van het Britsche Rijk, zooals Australië, Nieuw Zeeland en Zuid-Afrika. Voor eenigen tijd ging het gerucht, dat in dergelijke vaarten „vechtsubsidies” verleend zouden worden.)

3. Ten aanzien van de tankvaart, kustvaart en korte lijnvaart worden voor het oogenblik geen speciale maatregelen voorgesteld.

4. Ter verdediging van de trampvaart, verklaart de

Regeering — het oorspronkelijk subsidievoorstel van de trampreeders afwijzend — zich bereid een bedrag van £2 miljoen voor één jaar ter beschikking van dezen tak van bedrijf te stellen op voorwaarde evenwel, dat de reeders een naar het oordeel der Regeering bevredigende regeling treffen, welke (a) zooveel mogelijk voorkomt, dat de subsidie te loor gaat door onderlinge concurrentie van massaal-goed-vervoerende Britsche schepen en (b) er toe strekt de Britsche trampvloot meer emplooi te verschaffen ten koste van de vreemde gesubsidieerde scheepvaart. Voorts wordt als voorwaarde gesteld, dat de reeders bij hun bedrijfsgenooten in andere landen aandringen op het samenstellen van een plan tot verkrijging van evenwicht tusschen vraag en aanbod van tonnage, opdat de vrachten weer tot een loonend peil kunnen stijgen.

5. De Regeering zal haar pogingen voortzetten tot internationaal overleg met het doel het scheepvaartbedrijf weer op een economische basis te brengen, eenerzijds door internationale maatregelen tot afschaffing of vermindering van subsidies, anderzijds door plannen voor het opleggen en/of sloopen van tonnage. De voorbereiding van dergelijke plannen zal in de eerste plaats moeten geschieden door de reeders van de voornaamste zeevarende landen.

6. De Regeering blijft bereid — ondanks de van reederszijde gemaakte tegenwerpingen — financiële hulp op gunstige voorwaarden te verlenen voor het sloopen van oude Britsche vrachtschepen en vervanging van een deel der gesloopte tonnage door moderne vrachtschepen, hetzij door bouw van nieuwe schepen, hetzij door verbetering van bestaande.

7. Steunmaatregelen in den vorm van reserveering van de „inter Imperial trades”, vlagbevoorrechtiging van Britsche schepen e.d., die in verschillend opzicht gevaarlijk zijn, zullen wellicht in een later stadium overwogen moeten worden, wanneer de andere maatregelen er niet toe leiden de bedreiging van de Britsche handelsmarine te verminderen.

8. De reeders zullen met steun van importeurs en verschepers een ruimer gebruik van Britsche schepen moeten bevorderen; zij zullen ook moeten trachten vrachtdaling door onderlinge concurrentie tegen te gaan en door meerdere samenwerking sterker front moeten maken tegenover de concurrentie van het buitenland.

9. Medewerking voor deze maatregelen zal worden ingeroepen van de Britsche Dominions en Indië.

Beoordeeling van dezen steun.

Deze verklaring, welke wij in een negental punten hebben samengevat, maakt aan veel onzekerheid een einde, doch werpt daarbij weer een aantal vragen en moeilijkheden op, die niet gemakkelijk op te lossen zijn. De Britsche Regeering geeft eenerzijds blijk de nationale koopvaardij te willen beschermen tegen wat zij als „aanvallen” van het buitenland beschouwt, doch anderzijds constructief te werk te willen gaan door internationaal pogingen tot rationalisatie en beperking van het subsidie-systeem te bevorderen en nationaal den steun afhankelijk te stellen van grootere samenwerking tusschen de reeders onderling. Van dit laatste heeft zij reeds een voorbeeld gegeven door bij de financiële hulp voor den bouw van de nieuwe 70.000 ton Cunarder de voorafgaande fusie van de groote transatlantische reederijen tot eisch te stellen.

Wat de „aanvallen” van het buitenland betreft, wekt het verwondering, dat deze in het geding worden gebracht bij de trampvaart en niet bij de lijnvaart, ofschoon in de meeste landen subsidies uitsluitend aan lijnreedèrijen worden gegeven. De trampvaart geniet thans steun in Duitschland en Italië en zal, als het ontwerp-Tasso wet wordt, ook in Frankrijk gesubsidieerd worden, doch evenals de bescheiden hulp, welke de „Benas” hier te lande verstrekt, worden deze maatregelen in de genoemde landen, die alle den gouden standaard handhaafden, wel verre van agressief bedoeld te zijn, juist gemotiveerd als verdediging

tegen de valutadepreciatie van het „sterling-blok”. De monetaire kwestie, welke juist bij de in andere landen aan de trampvaart gegeven steun, allesbeheerschend is, wordt blijkbaar door den heer Runciman geheel over het hoofd gezien.

De subsidies, welke het buitenland aan lijnreedèrijen geeft, worden daarentegen veel meer ingegeven door nationalistische motieven en prestige-overwegingen, dan door den wensch de exploitatievoorwaarden met concurrerende schepen gelijk te maken; tegen dit soort subsidies — welke ter onderscheiding van de vorige categorie dikwijls „oneconomische” subsidies genoemd worden — zou een Britsche actie veel eerder gerechtvaardigd zijn.

Van groot gewicht is, dat de Britsche Regeering zich zeer stellig plaatst achter het streven naar internationale rationalisatie en de Engelsche reeders, op wier oneenigheid en gebrek aan medewerking pogingen van andere landen in dit opzicht steeds zijn gestuit, dwingt tot aaneensluiting en internationaal overleg, al is het ook hierbij zonderling, dat een subsidie als lokvink voor internationale samenwerking in uitzicht wordt gesteld. Zullen de buitenlandsche reeders immers niet als eerste voorwaarde voor toetreding tot een internationaal rationalisatieplan stellen, dat niet aan één groep deelnemers subsidies zullen worden verschaft? Het is vooral deze dooreenmenging van nationale en internationale politiek, welke den indruk geeft van een hinken op twee min of meer tegenstrijdige gedachten, die men geen van beide los wil laten.

Veel zal intusschen afhangen van de actie, welke thans door de reeders — want op hen legt de Britsche Regeering een groot deel van de uitvoering — ontwikkeld zal worden. Men weet zich thans van positieve steun en van bedreiging der Britsche Regeering verzekerd en het mag dus verwacht worden, dat, indien de zeevarende landen rondom één tafel plaats nemen, overeenstemming over een rationalisatieplan, niet uitgesloten behoeft te worden geacht.

Internationale overeenkomsten op scheepvaartgebied.

Reeds zijn op beperkt gebied plannen met een dergelijk doel ten uitvoer gebracht. Wij doelen hier in de eerste plaats op de voor eenigen tijd tot stand gekomen vorming van een internationale tankerpool, welke was voorbereid door een internationale commissie onder leiding van den heer H. T. Schierwater. Op grondslag van dit z.g. Schierwaterplan is opgericht een internationale organisatie van tankreeders, waarvan de leden in een gemeenschappelijk fonds een percentage storten van alle vrachtkosten ontvangen op charters afgesloten nadat het plan in werking is getreden. De opbrengst dezer bijdragen zullen, na aftrek van de noodzakelijke onkosten, verdeeld worden over de opgelegde schepen, waardoor reeders er toe worden bewogen geen verliesgevende vrachten te aanvaarden. Het plan is dus zeer eenvoudig gehouden: geen minimumvrachten worden vastgesteld, geen dwang tot varen of opleggen. Iedere reeder behoudt zijn onafhankelijkheid en is vrij naar eigen goeddunken over zijn schepen te beschikken. Het plan is, nadat vrijwel alle reeders van tankschepen in Europa waren toegetreden, op 4 Mei 1934 in werking getreden. De omstandigheden voor een dergelijk plan waren in deze vaart gunstig, omdat men te doen heeft met schepen, die slechts voor één speciaal vervoer geschikt zijn en de marktpositie dus gemakkelijk te overzien is, terwijl de medewerking van de groote machtige olieconcerns van niet te onderschatten invloed is gebleken.

In de tweede plaats is te wijzen op de samenwerking, welke tot stand is gekomen tusschen reeders in de houtvaart op de Oost- en Witte Zee onder den naam „Norwooder” (Shipowners Northern Woodtrade Corporation). Ook dit plan berust op een stelsel van bijdragen van de varende schepen, welke ten goede

zullen komen aan de opgelegde schepen, een en ander met het doel de vrachten te doen stijgen. Tot dusver omvat de Norwooder circa 70.000 standards, toebehoorend aan reeders van Denemarken, Noorwegen, Zweden, Finland, Estland en Duitschland.

Nu de Britsche Regeering eindelijk haar „wait and see” politiek heeft opgegeven, mogen verdere stappen op het gebied van internationale samenwerking in de scheepvaart worden verwacht. Ongetwijfeld zal men hierbij op groote moeilijkheden stuiten, doch — naar het woord van een vooraanstaand Engelsch reeder — de noodzaak om deze moeilijkheden te overwinnen is niet minder groot.

H. E. SCHEFFER.

DE POSITIE VAN DE NEDERLANDSCHE HANDELSBALANS.

(Onze volkshuishouding teert haar reserves in.)

Het is van algemeene bekendheid, dat de Nederlandsche handelsbalans regelmatig passief is. Wij koopen steeds voor een grooter bedrag in het buitenland dan waarvoor buitenlanders in ons land koopen. Op zichzelf geeft deze omstandigheid geen reden tot eenige bezorgdheid. Een passieve handelsbalans is in het geheel geen ongunstig verschijnsel. Den laatsten tijd begint men zich echter ongerust te maken over het feit, dat onze handelsbalans voortdurend passiever wordt. In 1929 werd nog 72.3 pCt. der waarde van den Nederlandschen invoer gedekt door uitvoer; in 1933 was dit slechts 60 pCt. In de 2 jaren, die aan 1929 voorafgingen, was het dekkingspercentage nog hooger, maar aangezien wij in de hiervolgende berekeningen steeds het jaar 1929 als basis hebben genomen, nemen wij ook thans dit jaar als uitgangspunt en laten hieronder volgen een opgave van de dekkingspercentages gedurende de laatste vijf jaren (zonder in- en uitvoer van goud en zilveren munt en muntmateriaal):

Percentage	Invoersaldo
1929 72.3	f 762.867.000
1930 71.1	„ 699.376.000
1931 69.3	„ 580.919.000
1932 65.1	„ 453.299.000
1933 60.0	„ 483.585.000

De daling van het dekkingspercentage houdt niet in, dat het bedrag, dat wij de laatste jaren in het buitenland meer besteed hebben dan het buitenland in ons land besteedde, gedurende deze jaren is gestegen. Het tegendeel is gedurende de eerste vier van deze reeks van jaren het geval geweest. Bij de algemeene daling van de waarde der internationale handelsomzetten daalde toen de waarde van ons invoersaldo ook. In 1933 is de waarde van het invoersaldo echter gestegen, zooals uit het bovenstaande blijkt.

Even algemeen bekend als het feit, dat ons land voortdurend een invoersaldo heeft, is het feit, dat wij ons dat alleen kunnen permitteeren, doordat wij aan het buitenland diensten presteeren, waarvan de waarde met dit invoersaldo overeenkomt. Dat moet natuurlijk het geval zijn, aangezien wij anders het surplus aan ingevoerde goederen niet zouden kunnen betalen. Inlichtingen omtrent de wijze, waarop dit geschiedt, moet de Nederlandsche betalingsbalans opleveren.

Sedert een aantal jaren verzamelt het Centraal Bureau voor de Statistiek gegevens om deze betalingsbalans op te stellen. Reeds vóór den oorlog heeft het Institut International de Statistique zich met het vraagstuk van de betalingsbalans beziggehouden, maar eerst na den oorlog werd dit onder invloed van economische moeilijkheden en van de problemen, die zich voordeden ten aanzien van herstelbetalingen en valutastabilisatie van practische betekenis. Vroeger leefden de volkeren als onverantwoordelijke lieden, die zich geen rekenschap gaven van de bronnen hunner inkomsten, en uitgaven deden zooveel als zij maar noodig achtten, zonder er een goede boekhou-

ding op na te houden. Telkens wanneer de uitgaven de inkomsten overtroffen, werd door middel van crediet daarin voorzien. De internationale credietmarkt stelde dat in ruime mate beschikbaar. Thans bleek echter, dat het noodig was den oorsprong en de bestemming der gelden nauwkeurig na te gaan. Natuurlijk was dit in de allereerste plaats het geval in landen, die meer in het bijzonder met herstelbetalingen en valutamoeilijkheden te kampen hadden, maar in andere landen werd de wenschelijkheid van een onderzoek naar de betalingsbalans op den duur eveneens ingezien.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat, zoals gezegd, zich in ons land met het opstellen der betalingsbalans bezig houdt, publiceerde hieromtrent voor het eerst gegevens in 1929, welke gegevens op de jaren 1926 en 1927 betrekking hadden. Deze publicatie is later regelmatig herhaald, waarbij de gegevens telkens vollediger werden. Daarbij werd echter ook eenige malen de indeeling der posten gewijzigd, zoodat het bezwaarlijk is de afgelopen jaren goed met elkander te vergelijken.

Het is dan ook slechts onder voorbehoud, dat op grond van deze gegevens medegedeeld kan worden, dat ons land gedurende de jaren 1929 tot 1932 (over 1933 is nog niets gepubliceerd) de volgende bedragen uit het buitenland ontving (in millioenen gulden):

	1929	1930	1931	1932
aan rente en dividend	319	305	116	91
„ diensten ¹⁾	196	231	177	120
„ diversen ²⁾	38	73	67	56
	553	609	360	267

¹⁾ Scheepvaart, havenrecht, reparatie.

²⁾ Bankcommissie, ontvangsten en uitgaven P.T.T., Indische pensioenen.

Bovenstaande posten, die de saldi zijn van ontvangsten en uitgaven, zijn de laatste jaren sterk ingekrompen. De oorzaken hiervan, het niet betalen van rente en dividend van buitenlandsche effecten en de malaise in de scheepvaart, zijn te zeer bekend, dan dat hierover thans gesproken behoeft te worden. Verder valt bij de beschouwing van deze cijfers op, dat het invoersaldo der handelsbalans, dat in de jaren 1929—1932 resp. bedroeg 763, 699, 581 en 453 miljoen gulden, in geen van deze jaren werd gedekt door betalingen uit het buitenland uit hoofde van rente, diensten enz. De mogelijkheid bestaat, dat de opgaven hiervan niet geheel volledig zijn, maar de verschillen zijn te groot om de oorzaak ervan alleen daarin te zoeken. Er blijft dus een belangrijk deficit. In de jaren 1929 en 1930 werd dit voor een klein gedeelte gedekt door gouduitvoer. Het uitvoersaldo van goud en zilveren munt en muntmateriaal bedroeg in die jaren resp. 28 en 20 miljoen gulden. In de jaren 1931 en 1932 toonde deze post echter een belangrijk invoersaldo, nl. resp. 493 en 292 miljoen gulden, zoodat toen het deficit nog grooter werd.

De betekenis van dezen goudinvoer voor het regelmatige handelsverkeer mag intusschen niet overschat worden. Monetaire oorzaken leidden er juist in deze jaren toe het goud, dat voor Nederlandsche rekening in het buitenland lag, te doen repatrieeren. Verder werden ook belangrijke posten hier voor buitenlandsche rekening gedeponerd. Deze goudverplaatsing over onze grenzen geschiedde dus niet om goederen, welke wij uitvoerden, te betalen.

Een verklaring van het verschil tusschen het Nederlandsche invoersaldo en het bedrag, dat wij uit het buitenland ontvingen als opbrengst der beleggingen en voor het presteeren van diensten, moet worden gezocht in het kapitaalverkeer. Het bedrag aan vorderingen van ons land op het buitenland op langen en korten termijn is de laatste jaren verminderd en op die wijze is een deel van onzen goedereninvoer betaald. Zooals hierboven reeds werd opgemerkt, zijn de cijfers van de betalingsbalans over 1933 nog niet bekend, maar deze zullen in geen geval hogere ont-

vangsten aangeven dan die over 1932, zoodat het invoersaldo van dat jaar ad 483 miljoen gulden zeker voor circa 50 pCt. betaald moet zijn door vermindering van credieten aan het buitenland. Wel overtrof in 1933 de uitvoer van goud den invoer daarvan met 163 miljoen gulden, maar deze transacties compenseren ten deele den goudinvoer van de voorafgaande jaren en moeten dan ook als niet verricht ter betaling van ingevoerde goederen buiten beschouwing gelaten worden.

Uit dezen gang van zaken blijkt, dat de positie van Nederland als „crediteurnatie” gedurende de laatste jaren zwakker is geworden en hieruit volgt, dat de bedragen, die wij in de toekomst uit het buitenland zullen ontvangen als opbrengst der beleggingen nog meer zullen verminderen. Op zichzelf wijst dit nog niet op interen van vermogen. De mogelijkheid zou bestaan, dat de credieten, welke door het buitenland werden afgelost of die daaruit teruggetrokken werden, in ons eigen land opnieuw werden uitgezet. Het door middel van de vrijgekomen bedragen betaalde invoersaldo zou dan hebben moeten bestaan uit kapitaalgoederen, die bij de binnenlandsche investeringen noodig waren.

Deze veronderstelling wordt echter door de feiten niet bevestigd. Er is de laatste jaren op de credietmarkt geen toegenomen neiging te bespeuren om kapitaal beschikbaar te stellen voor de oprichting van nieuwe ondernemingen. Ook wijzen de afzonderlijke posten van de invoerstatistiek er niet op, dat de uit het buitenland teruggetrokken kapitalen werden gebruikt om een verhoogden invoer van kapitaalgoederen te financieren.

IJzer, staal en werken daarvan	Invoer van: gewicht ton	waarde	Fabrieks-, landbouw-, kracht- en arbeidswerk- tuigen, toestellen, enz.	
			gewicht ton	waarde
1929	1.396.460	f 178.441.000	172.901	f 164.997.000
1930	1.195.227	„ 149.321.000	161.563	„ 157.053.000
1931	994.256	„ 106.357.000	115.842	„ 111.819.000
1932	726.133	„ 63.364.000	79.741	„ 72.070.000
1933	801.567	„ 69.131.000	80.659	„ 70.775.000

Zoals men ziet wijzen deze posten juist op een sterke daling van den invoer van kapitaalgoederen. De lichte verbetering in 1933 ten opzichte van 1932 (ten aanzien van werktuigen en toestellen alleen voor wat betreft het gewicht), moet worden toegeschreven aan eenige conjunctuurverbetering en aan het feit, dat gedurende de laatste jaren slechts het allernoodigste is aangeschaft voor vervanging van versleten machines e.d.; de hierdoor ontstane achterstand heeft tot iets verhoogde aankopen in 1933 geleid.

Er is dus wel degelijk reden tot de conclusie, dat het hoge invoersaldo onzer handelsbalans de beteekenis heeft van het interen van vermogen. Dit is o.a. reeds in het najaar van 1931 ter sprake gebracht in het afdelingsonderzoek van de Tweede Kamer betreffende de Crisisinvoerwet. In zijn Memorie van Antwoord schreef toen Minister Verschuur naar aanleiding van in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerkingen, dat met het oog op de betalingsbalans een invoerbeperking noodig kon blijken van artikelen, welke hier te lande niet werden vervaardigd. De Minister had daarbij het oog op weelde artikelen en bracht een wijziging aan in de considerans van de wet, welke hier op neer kwam, dat in het algemeen maatregelen genomen konden worden tegen overmatigen invoer van goederen uit het buitenland en niet uitsluitend wanneer dat geschiedde zoodaans oorspronkelijk was voorgesteld, ter bescherming van de Nederlandsche markt. De contingentieeringpolitiek van de regeering heeft zich echter tot nu toe beperkt tot het nemen van maatregelen om overmatigen invoer tegen te gaan van artikelen, die hier wel worden vervaardigd.

Een beschouwing van de cijfers van de Nederlandsche handelsbalans geeft niet alleen aanleiding tot be-

zorgdheid, omdat het invoersaldo zoo overmatig is, maar ook omdat er reden is tot de veronderstelling, dat de prijzen van de goederen, die wij uitvoeren sterker gedaald zijn dan die van de goederen, welke wij invoeren. De voet, waarop wij met het buitenland ruilen, zou dus ongunstiger geworden zijn. Tot deze veronderstelling komt men na berekening van de gemiddelde waarde per ton in- en uitgevoerde goederen. Er is aan zulk een berekening natuurlijk het bezwaar verbonden, dat in den loop der jaren verschuivingen in de goederensoorten, waarvan sommige een groote waarde aan een gering gewicht paren, terwijl bij andere het omgekeerde het geval is, kunnen hebben plaats gevonden, waardoor wordt veroorzaakt, dat door deze berekeningen een verkeerd beeld wordt verkregen. Wij hebben ons echter aan deze berekening gewaagd en het resultaat volgt hieronder in een overzicht van den Nederlandschen in- en uitvoer naar gewicht en waarde, waarbij is gevoegd de gemiddelde waarde per ton gewicht; bovendien is dit laatste voor elk jaar uitgedrukt in percenten van de gemiddelde waarde in 1929:

Invoer.

	Gewicht ton	Waarde 1000 Gulden	Waarde in gld. per ton	idem in % v. 1929
1929	30.988.919	2.752.298	88.82	100
1930	31.394.407	2.418.255	77.03	86.7
1931	29.989.928	1.892.733	63.30	71.3
1932	24.588.546	1.299.427	52.85	59.5
1933	24.081.373	1.209.229	50.21	56.5

Uitvoer.

	Gewicht ton	Waarde 1000 Gulden	Waarde in gld. per ton	idem in % v. 1929
1929	16.301.161	1.909.431	122.04	100
1930	16.605.792	1.718.880	103.51	84.8
1931	16.819.066	1.311.814	78.00	63.9
1932	13.992.086	846.128	60.47	49.5
1933	12.768.085	725.644	56.83	46.6

Zoals men uit de zoo berekende „indexcijfers” ziet, is de gemiddelde waarde van onzen uitvoer heel wat sterker gedaald dan de gemiddelde waarde van onzen invoer. Ter vergelijking vermelden wij hier nog de indexcijfers van groothandelsprijzen, welke door het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn berekend en die als volgt luiden:

	1913 = 100	1929 = 100
1929	142	100
1930	117	82
1931	97	68
1932	79	56
1933	74	52

Vrij regelmatig liggen deze cijfers tusschen de hierboven berekende indexcijfers van de waarde van onzen in- en uitvoer in.

Wat is nu de oorzaak van het ongunstiger worden van den voet, waarop wij met het buitenland goederen ruilen? Deze oorzaak zal in de eerste plaats gezocht moeten worden in de den laatsten tijd in toenemende mate over de geheele wereld gevoerde handelspolitiek, die den internationalen goederenruil steeds grooter belemmeringen in den weg legt. Deze belemmeringen toch hebben de neiging de opbrengst van de producten voor den producent te verlagen. Om te kunnen blijven verkoopen is de producent gedwongen een belangrijk deel van de geheven invoerrechten voor zijn rekening te nemen. Ook gingen verschillende markten geheel of voor een groot deel verloren, zoodat minder gunstig gelegen markten moesten worden opgezocht, wat tot hogere vrachtkosten aanleiding gaf, die ook door de producenten moesten worden betaald.

Onze exportbedrijven hebben hiervan den invloed ten volle ondervonden. Aangezien in ons land de invoer echter minder sterk is belemmerd dan elders, is deze invloed op de prijzen der goederen, die wij importeerden, ook minder sterk geweest.

Een andere oorzaak ligt in de constellatie van het bedrijfsleven. Wat wij uitvoeren zijn de producten van landbouw, tuinbouw en veeteelt, bronnen van bestaan, die men tegenwoordig overal beschermt, zoodat de prijzen dezer producten sterk moesten dalen, verder nijverheidsproducten, die ook een gevoelige

daling ondergingen, omdat bij den verkoop ervan met de geheele wereld geconcurrereerd moest worden. Onder de nijverheidsproducten, die wij invoeren, zijn er naar verhouding veel meer, die een betrekkelijke monopoliepositie hebben, doordat zij in ons land in het geheel niet en in het buitenland door sterk gekartelleerde bedrijven worden vervaardigd. Wij denken daarbij aan verschillende eindproducten en halffabrikaten, die in de ijzer- en staalindustrie en door de chemische nijverheid worden voortgebracht. De prijzen daarvan zijn in het algemeen niet zoo sterk gedaald.

Daarbij komt nog, dat de buitenlandsche fabrikan-ten van verschillende artikelen bij hun prijspolitiek een dankbaar gebruik konden maken van het relatief hooge prijsniveau, dat in ons land heerscht o.a. als gevolg van het handhaven van de goudwaarde van onze munteenheid.

Het beantwoorden van de vraag, wat er gedaan kan worden teneinde onzen ruilvoet met het buitenland weer gunstiger te doen worden, valt buiten het kader van dit artikel. Wij willen er slechts op wijzen, dat, aangezien de oorzaak der verslechtering mede op het gebied der handelspolitiek moet worden gezocht, getracht kan worden in die richting iets te doen. Wanneer door middel van handelsovereenkomsten buitenlandsche tarieven kunnen worden verlaagd en verloren markten teruggewonnen kunnen worden, dan zal dat stellig helpen. De Nederlandsche regeering heeft in haar handelspolitiek arsenaal instrumenten, die bij onderhandelingen kunnen worden gebruikt.

Belangrijker resultaten zouden evenwel verkregen worden, wanneer men hier te lande tot productie of tot vermeerderde productie zou overgaan van artikelen, waarvoor het buitenland thans nog een betrekkelijk hoogen prijs kan bedingen. Hiertoe behooren o.a. de artikelen, die door gekartelleerde bedrijven worden vervaardigd en waarop wij hierboven doelden. Uitbreiding van de Nederlandsche industrie is echter een opgave, waarmee een geheele reeks van vraagstukken samenhangt.

J. W. F. SLICHTING.

DE CONVERSIE-POLITIEK DER HUIDIGE REGERING.

Dat in dezen tijd het regeeren een hoogst ondan-kebare taak is, is eene bewering, welke geen tegenspraak zal ondervinden. Het ondankebare vloeit voort uit de huidige geestesgesteldheid, welke, gevoed door eene algemeene ontevredenheid, alleen oog schijnt te hebben voor datgene, waarop critiek kan worden uitgeoefend, doch waarbij geen plaats is voor waardeering van de waarlijk goede dingen, welke tot stand worden gebracht.

Wanneer men een blik werpt op onderstaand staat-je, zal menigen zich afvragen, waaraan de hieruit sprekende merkwaardige ontwikkeling is toe te schrij-ven.

	26 Mei 1933	3 Juli 1934
4 0/0 Nederland 1931.....	98 0/0	101 1/2 0/0
4 1/2 0/0 Ned.-Indië.....	87 0/0	100 1/4
4 0/0 Rotterdam	83 0/0	96
4 0/0 Rotterd. Hyp. Bank ..	86 0/0	97 1/2
4 1/2 0/0 Mag. de Bijenkorf ..	94 0/0	102

Inderdaad merkwaardig, indien men er zich reken-schap van geeft, dat de groote verbetering van het staatscrediet heeft plaats gevonden in een tijdperk, waarin de economische toestand, zoowel nationaal als internationaal, steeds verder achteruitging, totdat uiteindelijk, nationaal althans eenigermate een even-wicht werd bereikt, op het laagste, tot heden gekende peil.

Dientengevolge waren ook de zuiver financiële om-standigheden allesbehalve gunstig: nog steeds geen sluitende begrotingen, waarbij speciaal Indië en en-kele groote gemeenten met tekorten, waarvoor men voorshands geen dekking weet te vinden; belastingen, welke zoodanig zijn opgevoerd, dat ze de koopkracht,

sterk verminderen en de kapitaalvorming aantasten.

En ondanks dit alles... een herstel van het over-heidscrediet. Met zou op het eerste gezicht aan won-deren gaan gelooven, doch het is geen toeval, dat het herstel is ingetreden na het optreden van het mini-sterie Colijn op 26 Mei 1933. Het mag wel eens ge-zegd worden, dat de „redding van ons overheidscre-diet” niet zoo maar uit de lucht is komen vallen, doch slechts te danken is aan het doelbewuste ingrijpen van de nieuwe regeering.

In de N.R.C. van 21 Jan. 1933 hebben wij de aandacht gevestigd op het ongunstige verschijnsel van de hooge rente, waartegen sommige gemeenten leenin-gen aangingen. Veel beter was toen de toestand in Engeland, dat ons den weg gewezen had, doch onze toenmalige regeering bleek niet in staat, het goede voorbeeld na te volgen. In verband met de verschijn-selen, welke thans in ons land waarneembaar zijn, ver-oorloven wij ons de volgende passage uit genoemd ar-tikel te citeren:

„In Engeland tracht men den kapitaalstroom in de juiste bedding te leiden; men geeft slechts richting aan de groote hoeveelheid beschikbare middelen, zoo-dat het algemeen landsbelang op de beste wijze wordt gediend. De politiek is geslaagd en de gevolgen zijn buitengewoon belangrijk. Het goedkope Engelsche staatscrediet is van verreikenden invloed geweest op de rente, welke toekomstige geldnemers hebben te be-talen. Het rentepeil in het geheele land wordt door het staatscrediet beheerscht. Elke gemeente, particu-liere onderneming zal de vruchten plukken van de leiding, welke de regeering heeft gegeven. Het pad is door de voortrekkers geëffend.”

Het is tenslotte het ministerie Colijn geweest, dat de daad verrichtte, waarnaar wij zoo langen tijd tever-geefs hadden uitgezien. De Nederlandsche conversies zijn meesterlijk uitgevoerd en Indië werd op dezelfde grootscheepsche wijze in de actie betrokken.

De inwerking van het verbeterde staatscrediet op den geheelen financiële toestand doet zich thans allerwege krachtig gelden: niettegenstaande de hoogst onbevredigende situatie op de markt voor onroerende goederen stijgen de koersen der pandbrieven; de obli-gaties der gemeente Rotterdam bereikten een belang-rijk hooger koersniveau, ondanks ongedekt begroo-tingstekort en niet nakoming van goudverplichtin-gen; provincies, gemeenten, particuliere ondernemin-gen haasten zich, het goede voorbeeld van de regee-ring te volgen en hun rentelasten te verminderen. Inderdaad, het pad is door de voortrekkers geëffend, en de door de regeering gemobiliseerde krachten blij-ken zelfs sterk genoeg, om de tegenwerkende factoren te overwinnen.

Men zal goed doen, de beteekenis van de geschet-sste ontwikkeling op de juiste waarde te schatten. Wij zijn van meening, dat deze gang van zaken *in elk ge-val* noodig was. Het is een wapen in den strijd en wel een onmisbaar wapen. Men kan veilig aannemen, dat wij zonder dit wapen den strijd zeker zouden hebben verloren, doch dat het alleen reeds voldoende zou zijn, om ons te doen zegevieren, moet worden ontkend.

De vorige regeering scheen niet te vermoeden, dat het nog eens tot een zeer zwaren strijd zou *moeten* komen. Het wapen, *tijdig* gehanteerd, had natuurlijk veel effectiever kunnen werken.

Naar onze overtuiging zullen de „goudlanden” Frankrijk en België alsnog hetzelfde proces moeten doormaken, om een basis te verkrijgen, waarop het economisch leven zich kan verheffen.

Het is interessant na te gaan, wat in deze landen in hetzelfde tijdsverloop in dit opzicht is bereikt. Wij voegen aan onderstaand staatje tevens den datum toe, waarop het ministerie Doumergue aan het bewind is gekomen, nl. 9 Februari 1934.

	26 Mei 1933	9 Febr. 1934	3 Juli 1934
6 0/0 België... ..	95 1/2	95 5/8	97 1/2
4 0/0 Frankrijk	76	75 1/2	86

Ook hier blijkt weer duidelijk, van welk een overwegende beteekenis het vooral in de huidige omstandigheden voor een land is, welke regeering het heeft.

De vaste hand van het ministerie Doumergue begint zich al in het koerspeil af te teekenen; in Frankrijk is de weg echter nog lang niet afgelegd.

België schijnt nog niet de regeering te hebben gevonden, welke een begin heeft weten te maken met de opheffing van de ook in dit land jarenlang bestaande dispariteit tusschen de rente voor geld op korten en op langen termijn.

Ten slotte willen wij nog even opmerken, dat ons van de gangbare meening afwijkend inzicht omtrent de wenschelijkheid van handhaving van den gouden standaard onder de thans bestaande omstandigheden, naar ons gevoelen met het voorafgaande niets te maken heeft. Dit vloeit voort uit onze meening, dat er tusschen beleggingsmarkt en gouden standaard geen noodzakelijk verband bestaat, zoodat wij niet kunnen aannemen, dat de door ons zoo zeer toegejuichte resultaten door het bloote feit van het loslaten van den gouden standaard ongedaan zouden worden gemaakt.

S. W. PRINS.

AANTEKENINGEN.

Seizoensbewegingen in het economisch leven van Nederland.

De beoordeeling van de conjunctuur vereischt een nauwkeurige analyse van de economische data. Daarbij onderkent men niet alleen de cyclische bewegingen en de trend, maar ook seizoensschommelingen en onregelmatige afwijkingen. Wil men de oorzaken van de veranderingen van de economische data op korten termijn nauwkeurig nagaan, dan is het noodzakelijk inzicht te krijgen in den aard en den omvang van de seizoensbeweging.

In de 10de publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut is een dergelijk onderzoek ingesteld met betrekking tot de belangrijkste economische gegevens van ons land. Het eerste gedeelte van deze studie houdt zich bezig met de methoden ter berekening van de seizoensfluctuaties. Nadat een voorbeeld van een zeer eenvoudige regelmatige schommeling, bij de bankbiljettencirculatie, berekend is met behulp van het gemiddelde der jaarlijksche afwijkingen in de verschillende maanden, wordt erop gewezen, dat zulks slechts in enkele gevallen mogelijk is, daar meestal de afwijkingen een onregelmatiger karakter dragen. De methode van Person wordt dan toegepast op twee gevallen, een met constante afwijkingen bij de industriële werkloosheid, een met constante verhoudingen bij den prijs van eieren.

Hierna wordt in het tweede deel overgegaan tot de behandeling der seizoensschommelingen, zooals die in de Nederlandsche conjunctuurgegevens zijn te constateeren. Allereerst wordt getracht deze schommelingen na te gaan voor de gegevens omtrent de productie en het verbruik, omdat op dit gebied voornamelijk het uitgangspunt van de seizoensschommelingen in het economisch leven van Nederland liggen. Daar de meeste gegevens omtrent de productie in Nederland slechts jaarlijks bekend zijn en niet maandelijks, zijn er slechts enkele, die zich voor deze berekening leenen. Het blijkt dan, dat b.v. in de steenkoolproductie geen seizoensschommeling valt waar te nemen. Wel is zulks het geval bij den aanvoer van zeevisch en bij den uitvoer van boter en eieren.

In dit geval zijn de gegevens omtrent den uitvoer genomen, omdat hierdoor langs indirecten weg enkele markante seizoensbewegingen in de Landbouwproductie kunnen worden besproken. Wat den export van eieren betreft, blijkt de minimale uitvoer in den loop der jaren van December naar November te zijn verschoven, waarom voor de vroegere jaren

andere seizoensindexcijfers zijn berekend dan voor de latere jaren. Bovendien was de aanvoer van eieren op een van de grootste eiermarkten (Roermond) bekend. Bij vergelijking met de gecorrigeerde lijn van den uitvoer, bleek de gecorrigeerde lijn van den aanvoer veel regelmatiger te loopen. Ook de afzet van zout vertoont een merkbare seizoensschommeling, die zich goed laat elimineeren. Deze seizoensschommeling is een gevolg van de wisselende vraag, daar de productie constant is. De productie van electriciteit en gas, geeft na uitschakeling der seizoensinvloeden een zeer regelmatig beeld te zien.

Wat de kledingindustrie en het bouwbedrijf betreft, bestaan geen gegevens omtrent den omvang der productie, zoodat hierbij de gegevens omtrent de werkloosheid zijn genomen ter illustratie van de schommelingen in de productie. Ofschoon er vrij sterke afwijkingen overblijven, ook na de correctie, kan toch bij de kledingindustrie een deel der fluctuatie opgeheven worden. In het bouwbedrijf is de winterwerkloosheid overheerschend als seizoensverschijnsel, waarbij strenge of zachte winters invloed hebben op de grootte der schommeling. Tenslotte is ook voor de productieschommeling in de radio-industrie wegens het ontbreken van maandelijksche productiegegevens de uitvoer ter illustratie genomen. In de kleding- en radio-industrie speelt ook de mode een rol bij de schommelingen, omdat de productie pas volop kan worden geëntameerd, wanneer het bekend is, welke nieuwe modellen zijn gelanceerd, of welke toestellen het publiek dat jaar refereert.

Hoofdstuk III geeft een overzicht van de werkloosheidscijfers in de verschillende industrieën en in de industriële bedrijvigheid in haar geheel. Daar, waar van een seizoensverschijnsel kan worden gesproken, is in Nederland nagenoeg overal de werkloosheid in den winter groter dan in den zomer, zoodat hetzelfde verschijnsel ook bij de totale industriële werkloosheid kan worden geconstateerd.

Wat den buitenlandschen handel betreft, kan alleen bij de totale waarde van den uitvoer van een regelmatige seizoensschommeling worden gesproken, bij de totale waarde van den invoer ontbreekt deze. De waarde van den uitvoer is in de tweede helft van het jaar veel groter dan in de eerste helft en ligt vooral in de maanden Augustus, September en October ver boven het gemiddelde. Ontleding van den uitvoer in diverse onderdeelen doet zien, dat slechts bij den uitvoer van voedingsmiddelen een duidelijk waarneembare schommeling optreedt, terwijl bovendien de piek in de uitvoerwaarde in September voornamelijk wordt veroorzaakt door den uitvoer van bloembollen, welke bij de indeeling in 6 groepen tot de categorie „andere goederen” worden gerekend; een zwakke fluctuatie kan men bij den uitvoer van grondstoffen van plantaardigen oorsprong constateeren; bij de overige groepen grondstoffen niet, terwijl in den uitvoer van fabrikaten in het geheel geen seizoensverschijnsel valt te bemerken. In de seizoensfluctuaties in de waarde van den uitvoer openbaart zich de agrarische structuur van Nederland, die in het algemeen gericht is op den uitvoer van kwaliteitsproducten. Ofschoon de totale waarde van den invoer niet aan seizoensschommelingen onderhevig is, is zulks wel het geval voor verschillende deelen van den invoer, waarbij als voorbeeld de invoer van hout is behandeld.

Ten aanzien van het verkeer wordt de seizoensfluctuatie in het goederenvervoer op de spoorwegen onderzocht, die in verband blijkt te staan met den groter export, vooral van landbouwproducten, in den herfst; het personenvervoer vertoont een top in de zomermaanden. Het binnenscheepvaartverkeer staat onder invloed van de wintermaanden, die daarop een ongunstige uitwerking hebben.

Bij de prijsbeweging van diverse artikelen blijkt slechts zelden de seizoensbeweging een overheerschend karakter te hebben. Dit is b.v. bij eieren het geval,

veel minder bij boter, terwijl b.v. de aardappelprijzen zeer grillig variëren en de toegepaste seizoenscorrectie geen verandering van beteekenis in de oorspronkelijke lijn brengt. Bij andere dan landbouwproducten valt geen seizoensbeweging der prijzen te constateeren, en bij diverse van die producten, gelijk b.v. vleesch, kan ook van een seizoensbeweging niet worden gesproken.

Het laatste hoofdstuk (VII) behandelt de seizoensbeweging op de geld- en kapitaalmarkt. De gegevens zijn hier echter zeer schaarsch en ondergaan bovendien meestal zoozeer den invloed van andere dan seizoensverschijnselen — allereerst van de conjunctuurbeweging, dat na eliminatie der seizoensschommelingen nog belangrijke afwijkingen overblijven. Een uitzondering vormt de bankbiljettencirculatie en gedeeltelijk de omloopssnelheid bij den postchèque en girodienst. In beide reeksen valt in Mei en October/November een duidelijke stijging te constateeren. Opmerkelijk is, dat de stijging bij de omloopssnelheid van giro-saldi in Mei grooter is dan in October/November; bij de bankbiljettencirculatie valt juist het omgekeerde waar te nemen. De stortingen en uitbetalingen der spaarbanken toonen ook een seizoensbeweging. Van Februari tot Mei nemen de inlagen af, terwijl dan de uitbetalingen toenemen. Van October tot December is de volgorde omgekeerd. Dan nemen de inlagen toe en de uitbetalingen af. De beweging van het particuliere disconto wordt vrijwel geheel door andere dan seizoensinvloeden beheerscht. Wat de seizoensschommelingen der aandeelenkoersen betreft, deze zijn zoo zwak, dat een berekening volgens de methode van Person een vrijwel negatief resultaat gaf.

In de grafieken (in totaal 30) zijn niet alleen de oorspronkelijke gegevens geteekend, maar ook de van seizoensinvloeden gecorrigeerde curves. Onderaan elke grafiek zijn de normale seizoensschommelingen opgenomen. Aan het slot zijn de berekende seizoensindexcijfers en seizoensafwijkingen gepubliceerd.

De financiering van de Deutsche werkverschaffing.

De groote Deutsche werkverschaffingsplannen brengen, zooals begrijpelijk is, een bijzondere wijze van financiering met zich mede. Een bestrijding der kosten uit de Staatsinkomsten alleen is immers hiervoor lang niet voldoende. De middelen worden nu gevonden door de hulp van een aantal openbare credietinstellingen en de Rijksbank en ook de voor de werkverschaffing gebruikte Rijksmiddelen worden gedeeltelijk met behulp van de Rijksbank verkregen. Wij zullen de bespreking van deze financiering, welke Dr. L. Riderer in „Die Bank“ geeft, hierbij grootendeels volgen.

De aan de uitvoerders der werken toegestane middelen worden in het algemeen als leeningen beschouwd, welke al naar het plan, onder hetwelk zij vallen, andere voorwaarden en looptijden hebben. In den regel is de looptijd der credieten 15, 20 of 25 jaar. In enkele gevallen worden de middelen eenvoudig als subsidie gegeven. Voor „credieten“ komen in aanmerking: aanleg van kanalen, autowegen, bouw van openbare gebouwen, spoorwegen, posterijen, scheepvaart, afwateringen, rivierverbeteringen, kolonisatie op het platteland, bouw van voorstadswoningen en particuliere huizenbouw. Toelagen worden gegeven voor bouw en verbouw van woningen, voor bepaalde „Tiefbau“-werken en voor diensten aan hulpbehoevenden.

Het hoofdaandeel der financiering berust bij de „Deutsche Gesellschaft für öffentliche Arbeiten“ (Oeffa), „Tiefbau“, bruggenbouw, bouw van openbare gebouwen, scheepvaart). Verder zijn bij de geldvoorziening betrokken de „Deutsche Bau- und Bodenkulturbank A.G.“ (woningbouw, aanleg van steden), de „Deutsche Rentenbank-Kreditanstalt“ met de „Deut-

sche Bodenkulturbank A.G.“ (afwatering, rivierverbetering, bebossching, wegenbouw) en de „Deutsche Siedlungsbank“ (plattelandskolonisatie). Met kleinere bedragen wordt deelgenomen door de „Deutsche Zentralgenossenschaftskasse“, de provinciale girocentrales, de „Reichskreditgesellschaft“ en de „Deutsche Bank und Diskonto-Gesellschaft“. De middelen worden direct aan de uitvoerders der werken, z.a. landen, provincies, gemeenten en openbare lichamen gegeven. Bij den woningbouw en de plattelandskolonisatie ontvingen de particuliere eigenaars de voorschotten.

De financiering geschiedt nu zoo, dat de bovengenoemde credietinstellingen de tusschen-financiering overnemen, doordat zij de werkverschaffingswissels, welke door de diverse leveranciers op de uitvoerders der werken getrokken worden, met haar accept voorzien en daardoor aan deze wissels het karakter van handelspapier verleen, waardoor herdisconting bij de Rijksbank mogelijk wordt. Door de garantie van het Rijk zijn de werkverschaffingswissels een gezocht beleggingsobject voor liquide middelen geworden. Op den vervaltermijn worden zij, evenals de in omloop zijnde Steuergutscheine, in den loop van de vijf aanstaande begrotingsjaren volgens een bepaald plan afgelost. Deze wijze van voor-financiering duurt bij het Papen-program 15 maanden, bij de latere Sofort- en Reinhardt-program 5 jaar. Tot einde 1933 werd op deze wijze voor 3,8 milliard ter beschikking gesteld, welk bedrag, zooals onderstaand staatje laat zien, met bijtelling van verschillende met de werkverschaffing verbandhoudende uitgaven, in de afgelopen maanden tot ca. 7,5 milliard is aange-groeid.

A. Voor 30 Januari 1933.

		in mill. R.M.
Credieten:	Papen-program	288
	Sofort-program	500
		788
Rijksmiddelen:	Oct. '31/Mrt. '32	53
	Juli/Sept. '32	95
	Jan. '33	50
		198
		986

B. Na 30 Jan. 1933, tot 31 Dec. '33.

Credieten:	Uitgebreid Sofort-program	100
	Reinhardt-program	925
		1.025
Rijksmiddelen:	Febr. '33	10
	Juni '33 (Reinh.-progr.) ..	75
	Sept. '33	500
		585
Bijdragen tot bevordering van den nationalen arbeid		100
		1.710
Rijksspoorwegen		961
Posterijen		111
		3.768

C. In 1934.

Rijks-autowegen	550
Rijksspoorwegen	75
Nationale arbeid	20
	645

D. Uitgaven in verband met de werkverschaffing.

Uitgaven voor arbeidsbemiddeling en werklozenverzekering	390
Vrijwillige arbeidsdienst	300
Huwelijksleeningen	270
Crediet-operaties ten gunste van de Bausparkassen	70
	1.034

E. Uitgaven van particulieren ter aanvulling van deze maatregelen ca. 2.000

Totaal-Generaal ca. 7.500

Van de tot einde 1933 voorziene 3,8 milliard waren op 31 Dec. 2,9 ingewilligd en 1,5 uitbetaald. Hiervan had de OEFFA het grootste deel op zich genomen. In de eerste maanden van 1934 steeg het voor opneming ingewilligde bedrag tot bijna 4 milliard, waarvan reeds 2,4 milliard uitbetaald is.

De werkverschaffingswissels blijven maar voor een

klein gedeelte in portefeuille bij de met de credietvoorziening belaste instellingen. Een gedeelte wordt bij consortia van particuliere banken ondergebracht. Voor deze beteekenen de wissels een zeer liquide belegging met gunstigen rentevoet. In den volgenden staat kan men de aangroeiing der wisselportefeuilles van de verschillende bankinstellingen duidelijk waarnemen.

30 Nov. 1932 30 Nov. 1933 30 April 1934

Cheques en wissels (in miljoenen R.M.)			
Groote banken	1.145	1.170	1.303
Partic. credietinstellingen	1.670	1.555	1.742
Staats- en landelijke banken	179	226	417
Giro-centrales	103	201	204

Niet-rentegevende Schatkistpromessen en Schatkistwissels van het Rijk en de Landen.			
Groote banken	470	526	486
Partic. credietinstellingen	500	657	656
Staats- en landelijke banken	377	442	380
Giro-centrales	54	129	527

De tenslotte nog maar geringe stijging der wisselportefeuilles in 1933 zal wel op een geringer aanbod van andere dan werkverschaffingswissels berusten of ook wel op een vermeerderde herdiscontingering van goederenwissels bij de Rijksbank. Bij de Rijksbank zelve hebben in 1933 belangrijke wijzigingen in de wisselportefeuille plaats gevonden. Tegenover een toeneming van R.M. 400 miljoen aan werkverschaffingswissels staat een vermindering van R.M. 500 miljoen aan andere wissels, o.a. ontstaan door de aflossing van financieringswissels dateerend uit de bank-crisis van Juli 1931. In 1934 zijn de bedragen aan wissels bij de banken en de Rijksbank sterk gestegen. Van de nu in omloop zijnde 2 milliard bevindt zich ca. de helft bij de Rijksbank, tegen 1/3 in eind 1933.

De cijfers der bankbiljetten-circulatie doen zien,

dat de werkverschaffingsmaatregelen tot nog toe geen stijging hiervan hebben veroorzaakt. Wel heeft de wijze van financiering door middel van wisseltrekking de daling van de geldrente verhinderd. Men hoopt in Duitschland echter, dat de uitwerking van de werkverschaffingsplannen vorming en vergroting van inkomens zal veroorzaken, waardoor weer meer ruimte op de geldmarkt ontstaan zal.

Koffie-statistiek over Juni 1934.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Juni de aanvoer geweest is als volgt:

	1934	1933	1932
	bn.	bn.	bn.
in Europa	924.000	914.000	837.000
„ Ver. Staten van Amerika	681.000	908.000	1.080.000
Totaal	1.605.000	1.822.000	1.917.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zes maanden van het jaar bedroegen 13.080.000 balen tegen 11.668.000 balen in 1933 en 12.229.000 balen in 1932.

De Afleveringen in Juni waren:

	1934	1933	1932
	bn.	bn.	bn.
in Europa	949.000	884.000	827.000
„ Ver. Staten van Amerika	727.000	1.056.000	946.000
Totaal	1.676.000	1.940.000	1.773.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zes maanden van het jaar waren 12.146.000 balen tegen 11.317.000 balen in 1933 en 11.738.000 balen in 1932.

Vanaf 1 Juli tot 30 Juni waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 24.010.000 balen tegen 20.399.000 balen in 1932/33 en 23.437.000 balen in 1931/32, terwijl de Afleveringen bedroegen 23.029.000 balen tegen 21.858.000 balen in 1932/33 en 22.703.000 balen in 1931/32.

De zichtbare voorraad was op 1 Juli in Europa 3.181.000 balen tegen 3.206.000 balen op 1 Juni. In Amerika bedroeg hij 886.000 balen tegen 932.000 balen op 1 Juni. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 Juli 4.067.000

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. 1)

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
„ 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
„ 1933	84.0	201.8	79.3	137.8	27.8	143.4	164.5	42.8	23.1	112.9	135.9	211.3
Januari 1933	84.9	199.3	79.8	124.2	31.4	120.6	155.3	33.8	26.3	108.2	147.2	196.3
Februari	82.8	194.2	76.4	118.8	28.5	121.6	146.8	30.1	23.7	103.1	141.9	199.6
Maart	82.	190.3	74.6	118.2	28.3	124.5	142.6	28.4	22.1	110.3	138.6	187.1
April	80.9	190.6	73.3	120.7	26.	125.9	144.7	31.9	21.7	111.5	127.6	185.1
Mei	88.9	210.2	78.	138.3	24.4	141.7	158.4	39.	25.3	124.5	137.9	201.
Juni	90.4	220.9	84.	149.1	27.9	155.1	174.2	47.8	28.6	140.7	154.6	229.5
Juli	91.8	219.6	88.	151.	29.4	150.4	179.1	53.2	28.3	137.4	154.5	241.2
Augustus	89.4	212.2	84.9	150.	24.6	151.9	172.4	54.6	25.6	128.3	145.1	233.7
September	86.	205.1	81.5	147.2	24.	155.5	178.4	50.2	22.1	109.2	132.4	212.5
October	79.2	197.3	77.8	138.8	23.2	156.2	170.7	48.1	18.7	97.4	119.9	219.9
November	75.6	191.2	73.2	144.6	31.	158.	175.5	47.7	16.2	87.4	107.9	214.8
December	76.4	191.1	79.6	153.2	35.2	159.1	176.1	49.	18.4	96.7	122.9	214.5
Januari 1934	79.2	190.1	85.1	159.	49.9	157.7	176.6	52.4	18.6	99.9	130.3	229.6
Februari	80.6	187.4	88.5	158.7	50.9	165.7	178.1	53.3	19.	106.6	136.2	240.4
Maart	80.2	187.4	87.3	156.9	60.2	176.1	170.2	54.8	20.1	104.	135.9	243.4
April	77.	190.5	85.1	157.9	59.1	172.9	158.1	56.4	18.5	98.	137.5	246.8
Mei	75.4	190.7	80.8	155.9	55.1	178.8	155.5	68.1	17.4	98.9	144.8	252.8
Juni	71.1	192.	72.5	154.	53.8	181.4	157.5	65.8	14.8	96.1	154.1	250.9

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1934 f 2.291.210.500 = 100.

2 Januari	100.	7 Februari	102.3	7 Maart	100.3	4 April	98.3	2 Mei	97.2	6 Juni	94.4
10	99.3	14	101.3	14	101.4	11	98.5	9	98.1	13	95.7
17	99.3	21	101.3	21	99.	18	97.5	16	96.7	20	96.1
24	100.8	28	99.9	28	97.8	25	94.7	23	96.5	27	95.4
31	100.8							30	96.1		

1) Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64. Nadruk verboden.

balen tegen 4.138.000 balen op 1 Juni. Hij bedroeg op 1 Juli 1933 — 3.086.000 balen en op 1 Juli 1932 — 4.545.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Juli 8.523.000 balen tegen 8.609.000 balen op 1 Juni en 6.452.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 Juli nog niet bekend is, doch die op 1 Juli 1933 bedroegen 14.470.000 balen).

Rotterdam, 5 Juli 1934.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET NIEUWE TARIEF VAN INVOERRECHTEN.

Mr. Dr. L. F. H. Regout schrijft ons:

De beschouwing over het nieuwe tarief van invoerrechten in dit blad zal door den auteur zelf bezwaarlijk als het laatste woord in deze kolommen kunnen worden beschouwd, dat over het betreffende onderwerp te zeggen valt.

Want hoezeer men ook de ontwikkeling van zaken ten aanzien van den internationalen ruilhandel betreuren moge, hoezeer men ook verschillen moge van inzicht, of eene spoediger instelling van ons land op eigen behoeftenvoorziening, achteraf gezien niet heilzamer geweest ware en wellicht nog een deel van de groote plaag der werkloosheid had kunnen voorkomen, toch meenden wij, dat een ieder het wel hierover eens zou zijn, dat geen maatregel, direct of indirect de handelspolitiek rakende — en daartoe behoort ook de jongste technische, in wezen overwegend fiscale herziening — gemeten kan worden naar een maatstaf van... de jaren 1904 en 1909.

Dit is een anachronisme, Prof. Verrijn Stuart wil mij de opmerking wel ten goede houden, waarover men zich met recht verbazen moet. Tenzij hier in het geheel geen anachronisme zou te bekennen vallen en Prof. Verrijn Stuart zich op het standpunt stelt, dat het hier om ongewijzigde beginselen gaat, geldend voor het jaar 1904, evenzeer als voor 1934. De handelspolitiek weer herleid tot een beginselkwes-*tie tout court!*

Deze opvatting schijnt overigens haar bevestiging te vinden in het oordeel van den schrijver, dat de Regeering in dezen tijd van economische en fiscale moeilijkheden zich strikt aan noodmaatregelen dient te houden, voor zoover noodig slechts het stelsel van tijdelijke verhoogingen mag continueeren. Derhalve slechts eene afwijking van een rechten weg, die men nog steeds duidelijk voor zich ziet.

Wij gelooven niet, dat deze opvatting nog vele aanhangers vindt. Evenmin gelooven wij, dat de hoop van den schrijver in vervulling zal gaan, dat het Parlement op de door hem aangegeven gronden de Ministers Colijn en Oud voor de dwalingen huns weegs zal weten te behoeden en hem door verwerping van het wetsvoorstel voor het verkrijgen van „de reputatie van vrijhandelaars in theorie en van tariefsverhoogers in de praktijk” zal weten te behouden.

Niettemin gevoelen wij ons gedrongen, tegen het door Prof. Verrijn Stuart ingenomen standpunt stelling te nemen en als onze overtuiging uit te spreken,

dat de heroriëntering naar eene gewijzigde economische structuur van ons land, waarop nog Minister Colijn dezer dagen zeer terecht wees, meer omvat, dan de lijn door Prof. Verrijn Stuart uitgestippeld, meer ook, zulks zij er ten overvloede aanstonds aan toegevoegd, dan eene voortgezette daling van loonen en prijzen, waarmede onze export voor het grootste deel toch niet ware terug te winnen.

Deze heroriëntering gaat naar onze meening in eerste instantie over de volgende vraag: Dient in de toekomst voor ons land de export op het eerste plan te blijven gesteld, dan wel dient aan de binnenland-sche behoeftenbevrediging uit eigen krachten, de voornaamste plaats te worden gegeven en eerst *daarna* behoud en bevordering te worden nagestreefd van wat er nog van onzen export te redden valt, wel als belangrijke maar toch als ondergeschikte factor?

De beantwoording van deze vraag is van verstrekkende beteekenis voor de praktische politiek der komende jaren. Een streven naar autarkie is daarbij van den aanvang buiten kwestie, waar ons land steeds aangewezen zal blijven op invoer van belangrijke hoeveelheden grondstoffen. Dit staat uiteraard voorop en is in onze vraagstelling reeds vervat.

Het probleem kan in andere woorden ook aldus worden gesteld: Moet ons land importeeren, om te kunnen exporteeren, of veeleer dient ons land te exporteeren, om te kunnen importeeren? Het is duidelijk, dat hier niet slechts de doelstelling verschilt, maar dat in het eene en het andere een tegengestelde tendenz is neergelegd.

Indien nu de heroriëntering van ons land naar de laatste oplossing verwijst, welke wij zelf overigens de juiste achten, zoo houdt dit weer in — en hier raken wij de kern van het geweldige probleem, waarvoor ons land zich dan gesteld ziet — dat dan ook welbewust begonnen wordt bij de beperking van dien invoer tot het *noodzakelijke* en dat ons land zich krachtig toelegge op vervaardiging, vooral op het gebied van afgewerkte producten, van al hetgeen ons land zelf vervaardigen kan en alsnog uit het buitenland betrok. Hier liggen bij gebreke van een anderen uitweg, nog groote mogelijkheden open, die merkwaardigerwijze door eigen landgenooten dikwijls sterk onderschat worden. Andere landen beschouwen Nederland als een belangrijk afzetgebied, wij vinden ons zelf dikwijls uit consumptie-oogpunt klein en onbeduidend. Nederland bezit daartoe tevens het noodige initiatief, de kennis, de arbeidskrachten, het kapitaal. Staatshulp is daarbij echter, zooals de wereld thans gegroeid is, niet meer te ontberen. En dan gaat het niet om een proces van een of twee jaren, te overbruggen met uitsluitend noodmaatregelen, neen dit is dan een proces van langen duur.

Dit is meenen wij de probleemstelling voor ons land en onzen tijd, welke oplossing uiteraard groote voorzichtigheid vraagt en groote, zeer groote verantwoordelijkheid medebrengt, omdat de levensbelangen van het Nederlandsche volk in al zijne geleedingen er mede gemoeid zijn. Indien reeds te lang mocht getalmd zijn, dan heeft zulks althans dit voordeel, dat de andere weg, nl. het vooropstellen van den

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1-7 Juli 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1-7 Juli 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	15.976	705.243	722.348	—	20.762	13.122	726.005	735.470
Rogge	4.332	250.899	225.074	—	15.257	3.719	266.156	228.793
Boekweit	192	12.364	11.987	—	—	25	12.364	12.012
Mais	15.307	481.099	563.072	11.803	118.717	111.844	599.816	674.916
Gerst	4.394	198.661	169.983	1.200	28.429	18.313	227.090	188.296
Haver	682	73.994	88.165	—	2.206	2.771	76.200	90.936
Lijnzaad	4.163	130.309	133.409	10.123	137.444	160.569	267.753	293.978
Lijnkoek	1.688	51.527	41.515	—	25	—	51.552	41.515
Tarwemeel	309	10.675	11.330	40	1.502	4.245	12.177	15.575
Andere meelsoorten	466	32.092	31.230	—	3.302	5.604	35.394	36.834

export, te duidelijker gebleken is, geen uitkomst te bieden.

Wij weten wel, dat dit alles veel verder gaat, dan wat thans met de nieuwe tariefwet aan de orde is, die op de eerste plaats slechts eene technische herziening wil brengen, zonder onmiddellijke beschermende doeleinden na te streven, maar wij wilden slechts beoogen, dat ook deze wet naar onze meening dient te worden beschouwd in het licht van het jaar.... 1934.

N a s c h r i f t. Naar aanleiding van bovenstaand betoog van Mr. Regout moge onzerzijds het volgende worden opgemerkt. Het wil ons voorkomen, dat de economische politiek van onze Regeering er op gericht moet zijn om alle ingrijpen in het economisch leven te richten op een zoo efficiënt mogelijke aanwending van de productieve krachten, waarover ons volk de beschikking heeft. Deze doelstelling zal, naar wij aannemen, ook voor onzen geachten opponent aanvaardbaar zijn. De vraag rijst nu, of beschermende rechten binnen het kader dezer doelstelling verdedigbaar zijn. Ons antwoord luidt: in de overwegende meerderheid der gevallen allerminst, en zeker niet, wanneer het gaat om duurzame bescherming, waarop een deel van ons bedrijfsleven, dat anders onrendabel zou zijn, gaat steunen. Alleen tot afweer van tijdelijke dumping en in uitzonderingsgevallen — hoewel daar meestal reden tot twijfel bestaat over de vraag, of steun in den vorm van invoerrechten niet beter door een rechtstreekschen steunvorm kan worden vervangen, tot opvoeding van in tijdelijke moeilijkheden verkeerende bedrijven zijn tijdelijke rechten in beginsel aanvaardbaar. In alle andere gevallen komen zij neer op verkeerde belasting van den consument of de verder verwerkende industrie en op instandhouding van in wezen niet levensvatbare bedrijven. Dat gold voor den oorlog en dat geldt nu nog evenzeer.

Een anachronisme is dat niet. Daaraan zouden wij ons slechts hebben schuldig gemaakt, wanneer wij bevoerd hadden, dat de Overheid in deze hevigste aller economische depressies geheel dezelfde houding zou moeten aannemen, als zij dat in de veel minder hevige depressies van den vooroorlogstijd zou hebben gedaan. Dat hebben wij echter niet geschreven. Wij beseffen heel wel, dat er voor instandhouding en opbouw van onze industrie wel eens gesteund moet worden en wij hebben voor bepaalde vormen van steun, met name voor wat wij genoemd hebben „Erziehungskredite”, in de kolommen van dit weekblad meermalen een lans gebroken, waarbij wij dan vanzelf gelegenheid hadden om de monetaire politiek van de huidige Regeering, die voor onze industrie zoo bijzonder fnuikend is, aan kritiek te onderwerpen.

Duurzame invoerrechten met beschermend karakter leggen echter de lasten van den steun op een plaats, waar deze niet behooren te drukken, zij belemmeren het internationale verkeer en het verkrijgen van een voordeelligen ruilvoet met het buitenland, die voor een — ook volgens Mr. Regout — op belangrijken invoer aangewezen land een eerste vereischte is, en zij vermeerderen de hinderpalen voor het internationale herstel, zij het ook — het zij gaarne erkend — in lang niet zoo ernstige mate, als andere landen dat hebben gedaan.

Tenslotte nog een opmerking, die ons van het hart moet. Onze geachte opponent schrijft, dat de nieuwe Tariefwet „op de eerste plaats slechts eene technische herziening wil brengen, zonder onmiddellijke beschermende doeleinden na te streven”. Dat schijnt ons een bedenkelijke verdoezeling van den stand van zaken. Het nieuwe Tarief is wel degelijk beschermend en de Regeering weet dat zelf heel goed, zooals uit de toelichting van verschillende posten blijkt. Wij zouden aan Mr. Regout wel eens in gemoede de vraag willen stellen, of niet de industrie, die hem het beste bekend is, van het nieuwe minimumrecht een zeer belangrijke bescherming zal genieten ten aanzien van de

goedkope producten, welke zij vervaardigt. In *De Telegraaf* van 1 Juli jl. lezen wij een berekening, krachtens welke het minimum tarief neerkomt op meer dan 25 pCt. van de tegenwoordige waarde. Dat is het gemiddelde; de goedkope producten worden dus belangrijk meer, de duurder minder belast. Is het daarom niet beter om over de „in hoofdzaak fiscale strekking” van dit tarief maar liever te zwijgen? Dat kan, naar het ons voorkomt, slechts bevorderlijk zijn voor een verheldering van de discussie en voor een openhartiger en meer reële behandeling van de zaak, waarom het in dezen gaat. G. M. V. S.

MAANDCIJFERS.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 2 Juli 1934 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.44	% 2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	55.90	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.72 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{2}$
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.42	3
Luxemburg	100 Franc	—	6.90 $\frac{1}{2}$	
Zürich *)	100 „	48.—	47.93 $\frac{1}{2}$	2
Praag	100 Kronen	—	6.12 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.75	4 $\frac{1}{2}$
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.—	4 $\frac{1}{2}$
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.47 $\frac{1}{2}$	6
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	7
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.37 $\frac{1}{2}$	7
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 $\frac{1}{2}$	
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.65	3
Madrid	100 Peseta	48.—	20.16 $\frac{1}{2}$	6
Lissabon	Escudo	2.68 $\frac{1}{2}$	0.06 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	38.25	2 $\frac{1}{2}$
Oslo *)	100 „	66.67	37.40	2 $\frac{1}{2}$
Stockholm *)	100 „	66.67	38.37 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	33.60	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.85	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.75	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.—	5 $\frac{1}{2}$ -6
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	43.—	5 $\frac{1}{2}$
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 $\frac{1}{2}$	3.27 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	
Danzig	100 Gulden	48.42	48.12 $\frac{1}{2}$	3
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94 $\frac{1}{2}$	1.47 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.49	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.41 $\frac{1}{2}$	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.36	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	0.37	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.09 $\frac{1}{2}$	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	0.85	
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 ⁶	0.13	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.34	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.37 $\frac{1}{2}$	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.45 $\frac{1}{2}$	
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 $\frac{3}{4}$	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48 $\frac{3}{4}$	1.45	
Willemstad (Curac.)	Gulden	1.—	1.01	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 $\frac{3}{4}$	1.47 $\frac{1}{2}$	
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.59	
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.56	3 $\frac{1}{2}$
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 $\frac{3}{4}$	4 $\frac{1}{2}$
Kobe	Yen	1.24	0.44 $\frac{1}{2}$	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.56 $\frac{1}{4}$	
Shanghai	Dollar	—	0.52	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.87	
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.74 $\frac{1}{2}$	
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	9.11	
Bangkok	Baht	—	0.68 $\frac{1}{2}$	
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 $\frac{1}{4}$	7.44	3 $\frac{1}{2}$
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.63	
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 $\frac{3}{4}$	5.95	
Nieuw Zeeland	£	12.10 $\frac{3}{4}$	5.97 $\frac{1}{2}$	

¹⁾ Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. ⁴⁾ Zichtkoers. ⁵⁾ Munteenheid = Rial (= een Kran).

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 Juli 1934.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	23.230.587,91		
	Bijbnk. "	573.748,09		
	Ag.sch. "	4.283.238,24	f	28.087.574,24
Papier o. h. Buitenl. in disconto				"
Idem eigen portef.	f	1.360.725,—		"
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				"
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	102.355.344,34 ¹⁾		
	Bijbnk. "	5.565.989,27		
	Ag.sch. "	46.279.760,99		
	f	154.201.094,60		
Op Effecten	f	149.421.533,01 ¹⁾		
Op Goederen en Spec.		4.779.561,59		154.201.094,60 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk				"
Munt, Goud	f	102.172.780,—		
Muntmat., Goud		756.733.566,38		
	f	858.906.346,38		
Munt, Zilver, enz.		22.656.021,57		
Muntmat., Zilver				881.562.367,95 ²⁾
Belegging 1/8 kapitaal, reserves en pensioenfondsen				21.914.936,28
Gebouwen en Meub. der Bank				4.970.000,—
Diverse rekeningen				3.515.121,27
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/'32, S. No. 221)				16.996.491,37
	f	1.112.608.310,71		
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefondsen		3.807.914,92		
Bijzondere reserve		5.000.000,—		
Pensioenfondsen		9.261.767,43		
Bankbiljetten in omloop		906.070.780,—		
Bankassigtiën in omloop		157.246,64		
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	58.516.837,98		
saldo's: { Anderen		108.414.058,87		
		166.930.896,85		
Diverse rekeningen		1.379.704,87		
	f	1.112.608.310,71		

Beschikbaar metaalsaldo	f	452.112.257,22
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		1.130.280.645,—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 95)	f	73.789.100,—
2) Waarvan in het buitenland		29.475.514,85

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
9 Juli '34	102173	756.734	906.071	167.088	452.112	82
2 ,, '34	103123	743.744	929.562	147.254	438.995	81
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
9 Juli 1934	28.088	—	154.201	1.361	3.515
2 ,, 1934	28.323	—	167.048	1.361	4.705
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
7 Juli '34 ²⁾	142.050		188.980	28.690	54.982
30 Juni '34 ²⁾	141.330		184.870	27.720	56.294
9 Juni 1934	114.978	30.471	190.049	27.881	58.277
2 ,, 1934	114.973	30.672	186.625	29.600	59.154
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
7 Juli '34 ²⁾	1.180	77.390		10.260	65
30 Juni '34 ²⁾	610	72.850		10.630	66
9 Juni 1934	1.285	9.531	50.442	10.135	67
2 ,, 1934	793	9.492	48.862	10.411	67
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and	Securities
4 Juli 1934	192.151	385.793	65.668	17.062	10.818
27 Juni 1934	192.144	381.690	69.770	6.080	10.904
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
4 Juli '34	82.827	26.650	94.880	37.497	66.357	41,7
27 Juni '34	81.006	17.630	96.309	36.517	70.454	46,8
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarrv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
29 Juni '34	79.548	645	15	5.528	1.142	4.589	3.200
22 ,, '34	79.201	658	19	5.413	1.112	4.595	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
29 Juni '34	5.929	2.428	82.058	256	3.035	15.198
22 ,, '34	5.929	2.322	79.970	272	3.036	16.541
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
30 Juni 1934	70,2	17,9	6,6	3.391,8	170,9
23 ,, 1934	72,5	24,1	4,0	2.967,9	80,7
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 Juni 1934	360,6	600,2	3.776,7	623,1	152,4
23 ,, 1934	344,9	565,5	3.397,8	512,1	140,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 30, 23 Juni 1934, resp. 64, 65 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIE.

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels			Beleeningen op Belgische Staatsfondsen		Voorschot aan den Staat		Overheids-fondsen		Circulatie		Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen											Schatkist	Partic.	
5 Juli 1934	2.644	66	669	55	344	40	3.528	44	237						
28 Juni 1934	2.653	67	657	45	347	40	3.482	88	229						

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		Wissels		
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash” ²⁾	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
20 Juni '34	4.815,0	4.788,7	232,8	28,0	5,2
13 ,, '34	4.815,4	4.787,2	233,9	27,9	5,2

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu-latie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
20 Juni '34	2.430,2	3.054,2	4.189,9	147,1	69,7	—
13 ,, '34	2.430,4	3.054,5	4.193,8	146,5	69,7	—

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

2) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
13 Juni '34	5	8.089	9.281	2.881	18.017	4.450
6 ,, '34	5	8.097	9.300	2.808	17.893	4.439

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.